• LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1

moteris

1966 SAUSIS – VASARIS

TURINYS

* * *	Kalėdinis vyskupų laiškas	1
E. Čekienė	Lietuvė moteris Vasario 16-sios ženkle	3
J. Degutytė	M. K. Čiurlionis. Tyla (eil.)	4
K. Bradūnas	Čiurlioniškoji (eil.)	4
N. Kulpavičienė	M. K. Čiurlioniui paminėti	5
A. Prižgintaitė	Tėviškė (eil.)	8
K. Grigaitytė	Tik jūs išeikite (eil.)	8
G. Gustaitytė-Krivickienė	Atsiminimų žiupsnelis Nepriklausomybės šventės proga	9
Dr. J. Gutas	Moteris Bažnyčioje	10
A. Tamošaitienė	Mažosios Lietuvos sodžiaus dailė	12
A. Prižgintaitė	Šilko gėlės (eil.)	14
S. Vaišvilienė	Vaiko kalbos plėtra 0-6 m.	15
• Vaiko auklėjimas	Veda D. Petrutytė	19
• Moterys pasaulyje	Antrosios žmogaus plėtros laikotarpis	21
• Buto įrengimas	Veda A. Šarūnienė	23
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	24
• Šeimininkių kampelis	Veda A. Mikšienė	27
• Organizacinė veikla		28

ILIUSTRACIJOS

M. K. Čiurlionis	Tyla	4
M. K. Čiurlionis	Peisažas	4
M. K. Čiurlionis	Bičiulystė	4
M. K. Čiurlionis	Karalių pasaka	5
M. K. Čiurlionis	Šaulys	6
M. K. Čiurlionis	Žemaičių kryžiai	6
M. K. Čiurlionis	Rojus	7
B. Demkutė	Vilnius	8
V. Stančikaitė-Abraitienė	Neapleisk mūsų	10
A. Skirutytė	Pasaka apie Nidą	14
R. Jautokaitė	Tropikai	16
R. Jautokaitė	Muzikantai	17

"Moteris" Lietuvių Moterų Žurnalas. 1966 m. Nr. 1 (49).
Redakcinė komisija: Iz. Matusevičiūtė, L. Imbrasienė, I. Kairienė, E. Krikščiūnienė.

Leidžia Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugija. Techn. ir meninis redagavimas: N. Kulpavičienė.
Administratorė: B. Pabedinskienė.

Redakcijos ir administracijos adresas: 57 Sylvan Ave., Toronto 4, Ontario. Spaudė "Žiburių" Spaudos Bendrovė, Toronto, Ont. Viršelis N. Kulpavičienės. Atskiro numerio kaina 75 ct. Prenumerata metams $4.00.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1966. No. 1 (49).
Printed by "The Lights" Printing and Publishing Co. Limited in Toronto. Single copy 75 c.

moteris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1966. Nr. 1 (49)

BRANGŪS LIETUVIAI VISAME PASAULYJE!

Šiandien baigėsi istorinės reikšmės įvykis: antroji Vatikano koncilija. Dabartinei žmonijos kartai teko ypatinga privilegija gyventi šio įvykio metu. Ačiū mokslo ir technikos pažangai, visas pasaulis galėjo sekti koncilijos eigą taip iš arti, kur prieš mus gyvenusieji negalėjo net įsivaizduoti. Sekė jį ne vien katalikai, taigi ne visi vienodais įspūdžiais, vistiek tačiau pasaulyje viršijo koncilijai ir Bažnyčiai palankios nuotaikos. Tęsėsi ji ketverius metus, bet jos vaisių pakaks kartų kartoms. Tai pirmoji koncilija, kurioje dalyvavo ir lietuviai vyskupai: pradžioje tik vienas, bet nuo šių metų pradžios jau du, o baigė trys, nes šių metų gruodžio 5 d. buvo konsekruotas iš Lietuvos atvykęs Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos valdytojas prelatas Juozapas Matulaitis Labukas, kuris dalyvavo IV-je Sesijoje nuo jos pradžios.

Negausios mūsų jėgos buvo sutelktos galimai geresniam negrįžtamų progų išnaudojimui. Ėmėmės tokių darbų ir iniciatyvų, kurios mums atrodė pačios svarbiausios. Dabar jau laukia visų mūsų bendra pareiga — galimai greičiau ir geriau pasisavinti gausų jos derlių. Mums reikia išsiversti visus jos nutarimus į gimtąją kalbą, juos išmąstyti, išsiaiškinti ir prisitaikinti brandų jų turinį dabartinėms mūsų gyvenimo sąlygoms.

Pradėkime nuo mūsų viešųjų maldų, nuo liturgijos. Ką tik Apaštalų Sostas patvirtino mums naują Šv. Mišių vertimą į gimtąją kalbą ir nustatė vienodą jos vartojimo kiekį tiek esantiems tėvynėje, tiek ir pasklidusiems visame pasaulyje. Nuo šiol visų kraštų lietuviai, vietos vyskupui sutinkant, vartoja savo kalbą visose balsiai kalbamose Šv. Mišių dalyse, įskaitant visas tris viešąsias maldas ir prefaciją. Šia proga norime atkreipti visų dėmesį į mažą pakeitimą Viešpaties maldoje: prašymas "ir nevesk mus į pagundą" yra aiškiau išverstas šitaip: "ir neleisk mūsų gundyti".

Drauge su nekintamomis Šv. Mišių dalimis buvo patvirtintas ir naujas lietuviškas ritualas. Visus šiuos jau patvirtintus liturginius tekstus stengsimės greitai ir deramai išleisti. Visų mūsų šventa pareiga bus juos įsigyti ir gerai išmokti sutartinai jais naudotis. Tuo tarpu bus stengiamasi paruošti ir duoti patvirtinti naują visų metų Šv. Mišių vertimą, bendrą tėvynės ir viso pasaulio lietuviams.

Antrasis bendras visų mūsų užmojis po šios koncilijos turi būti pokalbis visų su visais. Pokalbis yra programinės Pauliaus VI enciklikos "Ecclesiam suam" vedamoji mintis ir dvasia. Pokalbis katalikų tarpe kunigų su pasauliečiais, pokalbis Bažnyčios su nekatalikais ir net netikinčiaisiais — kaip raudona gija eina per visus šios koncilijos nutarimus. Ne užsidarydama savyje, bet ieškodama pokalbio su visu pasauliu Bažnyčia gali atlikti Kristaus jai duotą misiją: "Eikite į visą pasaulį ir skelbkite Evangeliją visai tvėrinijai" (Mork. 16, 15).

Vaisingas pokalbis yra didelis menas, kurio visi: ir kunigai, ir pasauliečiai turime mokytis. Turime gerai pažinti savo doktriną, išmokti kitų klausyti, juos suprasti ir jiems atsakyti. Mūsų pokalbį turi maitinti gili krikščioniška meilė, abišalė pagarba ir pasitikėjimas. Reikia pradėti ne nuo priekaištų ir ne nuo to, kas mus tarpusavy skiria, bet nuo to, kas mus jungia.

Su krikščionišku jautrumu ir atsakomybe imkimės pokalbio tarp kunigų ir pasauliečių. Niekada neužmirškime, kad krikšto ir kitų sakramentų malone mes įsijungiame ne tik į patį Kristų, bet ir į Jo likimą, kaip Vyriausiojo Kunigo, Pranašo bei Valdovo pašaukimą. Štai, kodėl ne tik kunigai, bet ir pasauliečiai esame pašaukti veikliai dalyvauti savo religinės bendruomenės liturginiame, apaštaliniame, socialiniame bei ekonominiame gyvenime. Todėl reikia, kad visose šiose srityse tarp kunigų ir pasauliečių vyktų nuolatinis pokalbis ir atsakingas bendradarbiavimas.

Nei kunigams, nei pasauliečiams nevalia siaurinti šito pokalbio ribų jokiais kitokiais motyvais, tik religinio išsilavinimo laipsniu. Ne priklausymas kuriai organizacijai padaro mus tikrais katalikais, bet tik krikšto malonė. Tik ji duoda mums teisę ir pareigą dalyvauti nuolatiniame Bažnyčios narių pokalbyje ir apaštalavime. Ir nors organizuotas apaštalavimas yra labai svarbus, nes kyla iš pačios socialinės žmogaus prigimties, tačiau nemažiau reikalingas yra ir pavienių asmenų apaštalavimas, kuris visuomet yra naudingas, o kai kada ir kai kam yra tiesiog vienintelis tinkamas

AUŠROS VARTAI VILNIUS

ir galimas apaštalavimo būdas. Štai kodėl reikia, kad atviras ir nuoširdus pokalbis apimtų ir organizuotus ir neorganizuotus, ir arti ir toli esančius, ir palankiai ir priešiškai mums nusiteikusius.

Šalia šito nuolatinio tarimosi ir pokalbio tarp kunigų ir pasauliečių yra būtinas nuolatinis pašnekėsys tarp mūsų vyresniosios ir jaunesniosios kartos. Jo pareigą įsakmiai pabrėžia ką tik pasibaigusi Vatikano koncilija: "Suaugusieji tegu rūpinasi vesti draugišką pokalbį su jaunuomene, kad, nugalėję amžiaus skirtumą, galėtų geriau vieni kitus suprasti ir saviškais dvasios turtais vieni kitus papildyti" (Dekretas "Apie pasauliečių apaštalavimą", nr. 12).

Pilni nekantraus dinamizmo, jaunieji ruošiatės perimti istorijos vairą į savo rankas ir pasukti jį į drąsių permainų rytojų. Jūs jį perimsite, bet perimsite kartu su slegiančia atsakomybe už savo ir būsimųjų kartų likimą. Tada pamatysite, kaip brangus ir kaip labai reikalingas yra vyresniosos kartos patyrimas. Tada tai susivoksite, kad jie jau buvo tuo, kuo jūs šiandien esate, ir kad jūs greitai būsite tuo, kuo jie šiandien yra. Ir tada aiškiai suprasite, kokia išmintis ir kokia Dievo palaima yra darnus abiejų kartų sugyvenimas šeimoje ir visuomenėje.

Štai kodėl su dideliu rūpesčiu ir meile mes sveikiname jus, lietuviškasis pasaulio jaunime, šiais jūsų uždaviniams ir likimui apsvarstyti skirtais metais. Ruošdamiesi savo kongresui, iš atsinaujinusios Bažnyčios dvasios semkitės sau vilties ir įkvėpimo. Plataus ir kartu gilaus įkvėpimo, vedančio per šeimą tarnauti tautai, o per tautą — visam pasauliui.

Apaštalų Sostas paskelbs kai kurių nutarimų vykinimo direktyvas. Kai kurie nutarimai pradės galioti tik nuo 1966 metų birželio 29 d., šventųjų apaštalų dienos. Visų nutarimų vykinimui katalikai ruošiasi jau dabar. Koncilijos metu daug kur net ne katalkai meldėsi į Šv. Dvasią, prašydami koncilijai sėkmės. Nuo dabar nors katalikai visi kartu ir pavieniai melskimės, prašydami šviesos ir pagalbos kuo sėkmingiausiai tęsti koncilijos mums perduotus darbus. Stengsimės, dabar pasitikime, kad ir savo tarpe ir visos žmonijos dvasiniame atnaujinime lietuviai nebūsime paskutiniųjų tarpe. Darbuosimės savo tarpe ir kiekvieno krašto Bažnyčios veikloje.

Teisingai yra sakoma, kad Kalėdos — tai šeimos šventė. Kaip Rytų šalies išminčiai į Betliejų, taip visi Kalėdoms skuba į namus, į savo šeimą. Šeimai didžiausią dėmesį skyrė koncilija. Joje juk gimsta ir bręsta žmogus, joje pražysta širdies ir dvasios pasaulis. Ir todėl pirmiausia joje yra apsprendžiamas ne tik atskiro asmens, bet ir tautos, ir viso pasaulio likimas.

Šventosios Kalėdos tegrąžina mus į šiltą gimtųjų namų jaukumą, teatgaivina gražias tautos tradicijas mūsų šeimose, tesujungia mus lietuvius į vieną didelę Šeimą. Kartu tepažadina jos mumyse tą gerąją valią, kuri kyla iš Dievo ir neša visokią ramybę bei taiką.

Broliai ir Sesės lietuviai: šito meldžiame jums per mūsų Viešpatį Kristų, kuris gimė Kalėdų naktį, kad taptų mūsų likimo Broliu. Kartu su savo ganytojiškuoju palaiminimu mes siunčiame jums ir Šv. Tėvo Pauliaus VI linkėjimus su ypatingu apaštaliniu palaiminimu, kurį jis prašė perduoti jums neseniai mums suteiktoje audiencijoje.

Kristaus malonė ir dangiškosios Motinos globa telydi jus visur ir visada!

Vysk. Vincentas Brizgys *Vysk. Pranciškus Brazys*

Roma, 1965 m. gruodžio 8 d.

LIETUVĖ MOTERIS VASARIO 16-sios ŽENKLE

EMILIJA ČEKIENĖ

"Užaugs sūnelis didelis ir tėviškę valdys,
Ir žemė taps lyg sodas žydintis,
Ir bus graži tėvų šalis..." — Mačernis.

Metų bėgyje minime daug įvairių sukakčių, bet visų reikšmingiausia sukaktis mums yra V a s a r i o 16-ji diena — Lietuvos nepriklausomybės pagerbimas. Tai diena, kada mūsų savanoriai kariai kraujo auka įgyvendino Aušros, Varpo, Apžvalgos, Tėvynės Sargo, Draugo, Basanavičiaus ir Kudirkos, Vaižganto ir daugelio kitų kunigų bei pasauliečių ilgus metus skelbtas idėjas, kurie savo auka išryškino garsius nepriklausomybės akto nutarimus, tautinį gyvenimą išlaisvino iš svetimos valstybės varžtų ir suteikė sąlygas jam laisvai pasireikšti.

Lietuvių tauta pajėgė išbristi iš anų laikų kritiškų dienų, sukurti tvirtą valstybę, pajėgią savarankiškai tvarkytis ir kurti. Vienas iš pasaulio istorikų yra pasakęs, kad tautos nariuose viešpatautų drausmė ir susiklausymas, pirmoje eilėje tų dorybių neturi trūkti moters dvasioje. Kaip matome, lietuvė moteris tomis dorybėmis buvo apdovanota. Ji augino ir augina sūnų ir dukrą, skiepydama juose meilę savo kraštui, savo tautai, ryžtą kovai už jos laisvę ir nepriklausomybę, aukojant netgi gyvybę už brangią tėviškę, nes, anot poeto Graičiūno, kitos tokios "nerasi tu niekur, niekad nerasi, ką tau savanoriai parnešė basi...".

Jie parnešė Lietuvai brangiausią dovaną — Laisvę, kurioje tiktai žmogaus asmenybė tegali pilniausiai bei tobuliausiai išsiskleisti. Laisvė — tai ne Kalėdų senelio dovana ir ne išsvajotasis Eldorado, kuris, jo beieškant, virsta miražu. Laisvė — tai atsipalaidavimas iš varžtų, trukdančių tautai reikštis tuo, kuo ji privalo būti. Ir anie kariai savanoriai savo laisva valia aukojo gyvybę. O laisvas savęs aukojimas augštesniam idealui yra augštesnio prado laimėjimas žmoguje, tai asmens moralinis kilimas. Tokių buvo ir paskutinių laikų laisvės kovotojų partizanų eilėse. Ir šie, kaip ir pirmieji, buvo jaunoji karta, gražiausias mūsų tautos žiedas.

Laisvė ir nepriklausomybė yra brangi kiekvienam žmogui. Jos trokšta vyrai, moterys ir net vaikai. Todėl nenuostabu, kad visos tautos savo laisvės paskelbimo dieną mini su nepaprastu džiaugsmu, kurį kasmet kartoja priaugančios kartos. O dar labiau laisvės vertę pajunta, brangina ir jos trokšta tie, kurie ją prarado.

Nors šis svetingas kraštas, priglaudęs mus, suteikia visas galimybes to krašto laisve naudotis, tačiau negalime būti laimingi žinodami, kad laisvė brangioje tėvynėje yra svetimųjų užgniaužta.

Tą itin skaudžiai pergyvena lietuvė moteris. Ji sielojasi ne vien dėlto, kad šie tragiški tautos įvykiai paliko jos sieloje neišdildomus matyto siaubo prisiminimus ir neišgydomas sielos žaizdas, bet ir todėl, kad ji jaučia ir gerai žino, jog tik jos — lietuvės moters rankose yra mūsų tautos ateitis.

Mūsų visų siekis — sugrąžinti Lietuvai prarastą nepriklausomybę. Tai siekis atstatyti naują, savarankų, taikų gyvenimą ir bendravimą laisvoje lygiateisių tautų bendruomenėje. Tai kilnus ir svarbus siekis, vertas didžių aukų ir atkaklios kovos, kurios viduryje ir vėl atsistoja lietuvė moteris, tiek savame krašte, tiek čia, išeivijoje. Jos vaidmuo, kaip motinos ir auklėtojos, niekad nesibaigia, nes paniekintai ir pavergtai Lietuvai reikia naujų, atsparios dvasios kovotojų. Ji turi būti indas toms dvasinėms vertybėms, kurios yra reikalingos jaunosios kartos auklėjimui ir ugdymui patrijotizmo dvasioje.

Lietuviškų mokyklų nelankiusiam jaunimui nėra lengva nušviesti tautinio atgimimo prasmę, tėvynės pavergėjo tikrąjį klastingąjį veidą ir nepriklausomos Lietuvos šviesią ir mielą praeitį. Tuo labiau, kad į lietuvišką dvasią sparčiai skverbiasi kitų tautų kultūros, tradicijos. Gal didžiausias mūsų tautos dvasios naikintojas čia yra materialinė gerovė, kuri savo gundančiais viliojimais apakina ir užliuliuoja ypač moteris.

Taigi, kylant gerovei, žmogaus reikalavimams didėjant, didėja reikalavimai ir lietuvei moteriai. Būsimos Lietuvos ateitis priklausys ne vien nuo politinių diplomatinių veiksnių, bet didele dalimi ir nuo moters, nes kovos galo nesimato: dabar už Lietuvos laisvę kovojančių dalį teks pakeisti jaunaisiais kovotojais, teks išauginti naujų karių ir vadų, teks išugdyti pilnutinių ir stiprių asmenybių.

Tai vis lietuvės moters uždaviniai, kur kas didesni ir kilnesni, nei kartą metuose Vasario 16-tą atsilankymas į minėjimą ir piniginės aukos atidavimas. Mūsų nepriklausomybės šventės proga, didysis susibūrimo tikslas yra atsinaujinti lietuviškoje dvasioje prisiminus, kaip liūdnai tą šventę mini tėviškės padangėje, kur į kiekvieną lietuvį iš visų kryžkelių, laukų ir girių laisvės ilgesiu kalba už tėvynę kovojusių ir žuvusių didvyrių ir partizanų dvasia, kur laisvės krauju apšlakstyta ir pavergėjų iššudyta, motinų gailiomis ašaromis apraudota, šventa Lietuvos žemė. Ta diena tebūna skirta apmąstymui ir įsipareigojimui: visas jėgas, visus sugebėjimus ir talentus atiduoti kovai už Lietuvos laisvę. Nepamirškime, kad mūsų tautos žvilgsniai yra nukreipti į lietuvę moterį, nešančią lietuvybės švyturį čia, išeivijoje, ir pavergtame krašte...

M. K. Čiurlionis

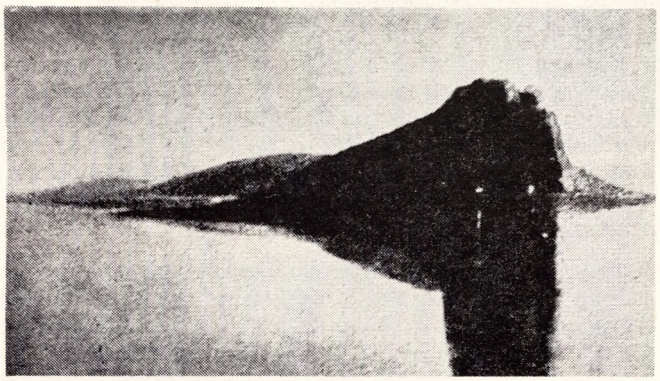

JANINA DEGUTYTĖ

M. K. ČIURLIONIS. T Y L A

Saulėlydžio ūkas oranžinis
Į mėlyną gelmę neria.
Tik jūra — ir tu, uola,
Vienoj vienišoj platybėj.

Tik jūra ir tu, tyla,
Kaip sfinksas — be vardo, be balso.
Sakyk man, kokiais pečiais
Tu tą begalybę pakelsi?..

Saulėlydžio ūkas oranžinis.
Ir milžinas mėlyno vandenio.
Sakyk man, ką tu matai
Akių gintarais savo degančiais?

Aš trokštu tavęs ir bijau,
Bijau — ir tiesiu tau ranką.
Gelmė tavo ašaras laiko
Kaip spindulį savo blankų.

O ką tu slepi — ar bangos
Audrų juodą šokį laukinį?
Ar amžiną — be pabaigos —
Tūkstančio saulių šaltinį? — —

KAZYS BRADŪNAS

ČIURLIONIŠKOJI

Vidury marių
Ošia eglynai,
Dyla delčios mėnulis —
Pakaruoklėlis...
Nugulė debesys,
Nuplaukė migla,
Medžių rankos paniro
Į vandenų gilumą...
Vidury marių
Miega eglynai
Tik plaka plaka širdis —
Žalio dugno skenduolė...

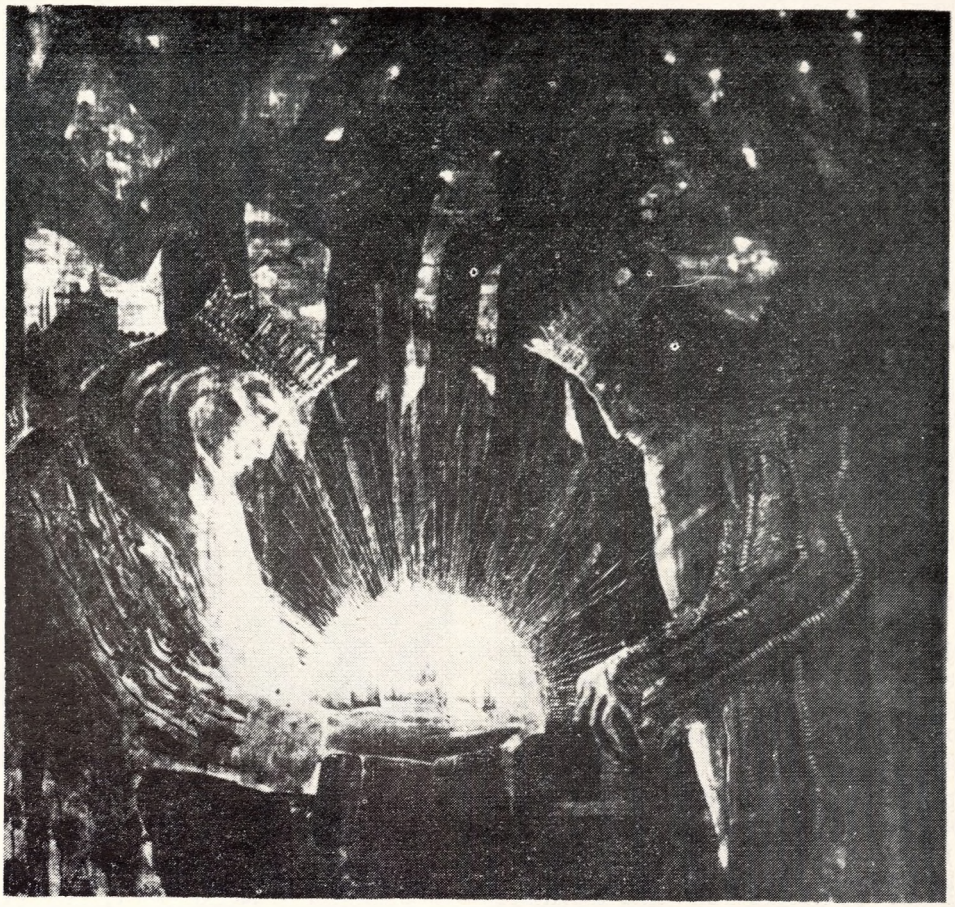

M. K. ČIURLIONIS KARALIŲ PASAKA

M. K. Čiurlioniui paminėti

NORA KULPAVIČIENĖ

Vakarų Europos menas vystėsi dviejų tūkstančių metų bėgyje. Įvairiuose meno stiliuose atsispindėjo gyvenimo dvasia, priklausoma nuo žmonių gyvenamojo laikotarpio. Viena meno epocha buvo atsiribojusi nuo kitos tarytum idėjine riba.

Pradedant renesansu tas stilistinis atsiribojimas pradeda nykti, nes iš vienos meno formos pereinama į kitą, kaip baroko, kur vartojami besikartoją antikinio meno elementai. Gi XIX amžiaus menui davė atspirtį XVIII amžiaus bekylanti dvasinė revoliucija, kuris nebesudarė jokios stiliaus vienumos; suskilęs į dvi pagrindines šakas: ekletizmą (senųjų stilių pamėgdžiojimą) ir individualimą - nepriklausomumą, tarp kurių negalima buvo nubrėžti jokios griežtos ribos, kurie maišėsi tarp savęs ir dar skirstėsi į įvairias sroves ir siekimus. XIX amžiaus pabaigos menas sudarė tik vieną dalį to modernaus sąjūdžio, kuris vyko įvairiose gyvenimo ir mokslo srityse. Filosofijoje, literatūroje, ekonomikoje, politikoje ir visame gyvenime viešpatavo jieškanti ir viena kitai prieštaraujanti dvasia. Ji nebeturėjo tų ribotų idealų ir siekimų, kuriais pasižymėjo viduramžiai ir renesansas. Industrinė revoliucija, kurios naujos socialinės idėjos ir kylantis nacionalizmas atsispindėjo visame kame, o ypatingai mene buvo siekiama kraštutinio originalumo; iš natūralistinių formų einama į dekoratyvines ir simbolines, šalia spalvos ir nuotaikos iškeliama linija, o fantazijai duodamos neribotos galimybės.

XIX amžiaus pabaigoje kylančios tautinio atgimimo idėjos pradėjo reikštis ir Lietuvoje. Kūrėsi įvairios kultūrinės lietuviškos organizacijos ir įstaigos. Buvo rengiami įvairūs vakarai, vaidinimai ir koncertai, ne tik Vilniuje ir kituose Lietuvos miestuose, bet ir įvairiose vietovėse, kaip Peterburge, Varšuvoje ir t.t., kur tik gyveno lietuviai studentai ir karo pabėgėliai. Su spauda, teatru ir muzika į viešumą pradėjo eiti ir vaizdinis menas, kuris kaip ir kitur rytų Europoje, palyginus su vakarų pasauliu, pradėjo vystytis vėliau, ir kadangi jis neturėjo savo senų tradicijų, tad šios naujos idėjos prigijo ir paplito labai greitai. To laiko Lietuvoje menas buvo dėstomas tik Vilniuje privačiose mokyklose, nes Vilniaus Akademija (Universitetas), kur buvo ir meno skyrius, 1832 m. caro buvo uždarytas. Pažangesnieji ir siekiantieji augštes-

niojo mokslo meno studijas tęsdavo Peterburgo, Varšuvos arba vakarų Europos meno mokyklose. Grįžę iš užsienių studijų menininkai įsijungdavo į darbą Lietuvoje. Jų pastangomis ir energija 1907 m. sausio mėn. 9 d. Vilniuje buvo surengta pirmoji lietuvių dailės paroda, kurią drauge su menininkais P. Rimša ir A. Žmuidzinavičiumi organizavo ir naujai išeinantis į viešumą dailininkas M. K. Čiurlionis. Toje parodoje buvo išstatyti 213 dailės darbų ir 448 lietuvių liaudies meno eksponatai.

M. K. Čiurlionis buvo pagrindinis organizatorius ir antrosios parodos, kuri įvyko Vilniuje sekančiais metais. Taip pat Vilniuje buvo įsteigta ir lietuvių dailės draugija, kurios tikslas buvo plėsti lietuvių dailę, teikti medžiaginę ir moralinę pagalbą lietuviams dailininkams, lavinti publikos skonį ir rinkti lietuvių dailės kūrinius. Prie šitos draugijos, Čiurlionio pastangomis, buvo įsteigta lietuviškos muzikos sekcija, kuriai jis pats vadovavo.

Čiurlionis buvo plačių polėkių žmogus. Šalia savo tiesioginių profesijų, kaip muziko-kompozitoriaus ir dailininko, jis daug laiko skyrė pagilinimui savo žinių ir kitose mokslo srityse, kaip filosofijoje, religijoje, literatūroje, meno istorijoje ir t.t. Jis domėjosi Nitzsche, Kant, Raskin ir Tagore raštais. Daug skaitė Wilde, Kipling, Hoffman, Dostojevsky ir kitus. Taip pat rinko istorinį metalą ir senas monetas, kurių turėjo nemažą rinkinį.

Čiurlionis piešimu pradėjo domėtis dar būdamas vaikas. Besimokydamas kunigaikščio Oginskio orkestro mokykloje, jis dažnai škicuodavo įdomesnes vietoves Plungėje ir tėviškėje Druskininkuose. Persikėlęs studijuoti į Varšuvą, jis pateko į to laiko idėjinį sąjūdį, kuris turėjo įtakos jo muzikiniam ir meniniam subrendimui. Baigęs Varšuvos konservatoriją, Čiurlionis gavo stipendiją tęsti studijas toliau Leipzigo konservatorijoje. Čia įvyko tarytum meninis persilaužimas, nes atvykusiam iš romantiškai-melancholiškos Chopin'o mokyklos, jam teko susidurti su tradiciniu Bachu, taip puoselėjamu Leipzig'o konservatorijoje. Šitas persilaužimas yra jaučiamas ir vėlesniuose jo muzikos kūriniuose. Per išbūtus dvejus metus Leipzig'e, o taip pat ir kelionių metu, šalia muzikinės aplinkos Čiurlioniui teko susidurti ir su nauju vaizdinio meno to laiko sąjūdžiu. Todėl baigęs muzikos studijas, jis nepanoro pasilikti vienoje profesijoje, bet ryžosi ieškoti naujų galimybių išreikšti savo glūdinčiam talentui. 1904 metais pradėjo studijuoti tapybos meną Varšuvoje. Pirmiausia Čiurlionis įstojo į Kauziko piešimo mokyklą, o sekančiais metais persikėlė į K. Stabrausko vadovaujamą Varšuvos meno mokyklą. Daugiausia, betgi, jis užsiiminėjo laisva kūryba, nes akademinis meno mokslas jo perdaug nedomino. Mokyklos mokytojai matydami jo nepaprastą talentą, Čiurlionį atleisdavo nuo eilinių pamokų, jam buvo duota net atskira studija, kurioje jis galėjo laisvai kurti. Čiurlionio meno mokslas ilgai nesitęsė; matydamas, kad mokykla daug naudos neduoda, po poros metų ją apleido.

Čiurlionio kasdieninis gyvenimas susidėjo iš trijų pagrindinių dalykų: ieškojimo pragyvenimo šaltinio (t.y. vertimasis privačiomis muzikos pamokomis), iš muzikinės ir tapybinės kūrybos. Jei su pragyvenimo šaltiniu jam nesisekė, nes visuomet ko nors trūko ar nedateko, tai muzikinės ir tapybinės kūrybos plotmėje Čiurlionis pasiekė labai augštą lygį, palikdamas didelį įnašą Lietuvos kultūrai.

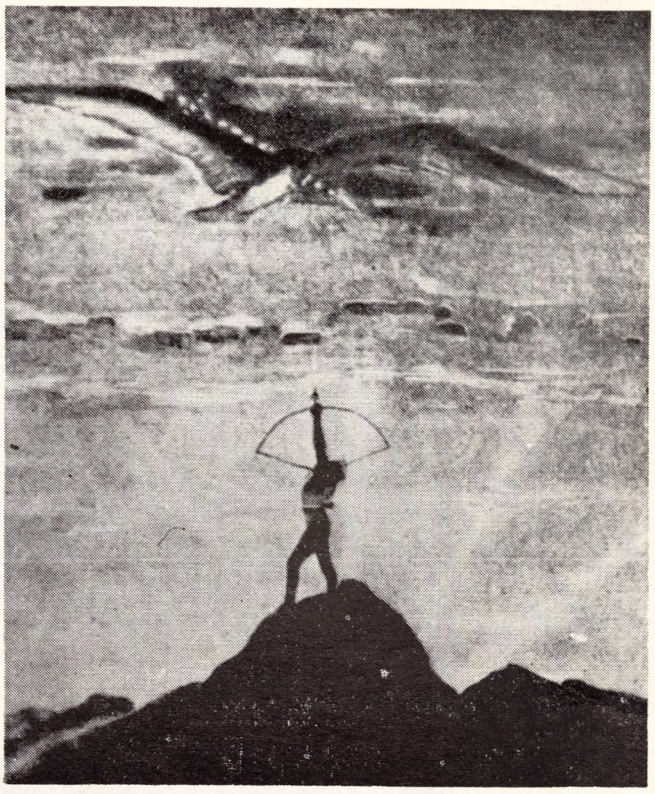

M. K. ČIURLIONIS ŠAULYS

* * *

Žvelgiant į Čiurlionio tapybą kiekvieną žiūrovą pagauna tarytum sugestyvi galia, kuri veikia į galvoseną ir vaizduotę. Tas vaizduotės platumas Čiurlionio paveiksluose yra itin charakteringas, kaip ir būdingas to laiko tapybai. Daugelio meno istorikų Čiurlio-

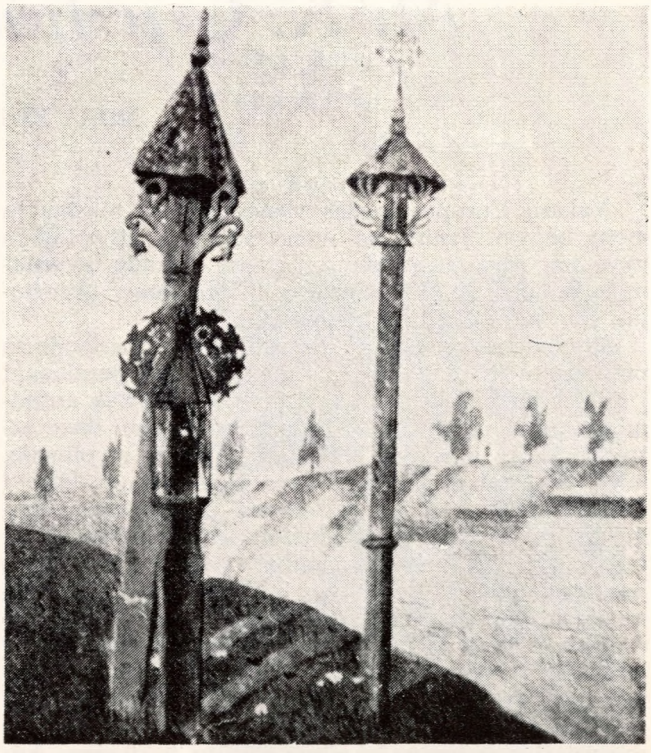

M. K. ČIURLIONIS ŽEMAIČIŲ KRYŽIAI

nis yra traktuojamas kaip "le grand peintre symboliste" (didysis tapytojas simbolistas), kur dailininkas savo simbolinę augštumą stipriausiai pasiekia gamtovaizdžių alegorijose. Tačiau Čiurlionis yra simbolistas netiesioginiai. Jis tik priklauso simbolistų mokyklai tiek, kiek jo naudojamos priemonės, principai, metodai ir teorijos buvo panaudoti jo tolimesniam meno pasauliui. Todėl puoselėjama simbolinė mintis, kuri sutinkama veik kiekviename jo kūrinyje ne be reikalo nesulaukia jokio pasekėjo.

Čiurlionis kūrybiniai įvairus, savitas ir vienintelis ta prasme, kad atsiribojant nuo kokių nors filosofinių išsigalvojimų ar literatūrinių išaiškinimų, nenoromis neišvengiama improvizacijų, kurios yra netgi tapusios subjektyviomis. Tuo tarpu pats Čiurlionis yra kalbėjęs apie savo darbus be jokio "žavėjimosi savimi", pagyros. Jis greičiau apgailestavo, kalbėjo apie juos, kaip apie kažkokio skatulio kūrinius, kaip apie priemonę kuo pilniau išreikšti tai, ką jis kankinamai norėdavęs, tačiau nepajėgdavęs išreikšti savo muzikiniuose veikaluose (Benois). Tačiau, nors Čiurlionis ir buvo pirmoje eilėje muzikas ir kūrė paraleliai abiejose meno srityse, nereiškia, kad jis savo paveiksluose norėjo pavaizduoti muziką, kad spalvomis norėjo pavaizduoti muzikinius garsus, o linija besitęsiančius akordus, arba duodamas paveikslui muzikinio termino vardą, kaip andante, allegro ir t.t. Dar niekam nepavyko įrodyti, kad Čiurlionis būtų buvęs tiek primityvus norėdamas pakeisti muzikinį garsą spalvine dėme. Šiuo atveju dailininkas turėdamas muzikinį išsilavinimą ir talentą už bet ką giliau juto muziką visumoje ir aplinkumoje, ką retas dailininkas įstengia suvokti dėl trūkumo talento bei supratimo.

Čiurlionis tiesiogiai susidūrė su vaizduojamo meno sąvokomis ir jų įgyvendinimu jau XIX amžiaus pabaigoje — "Fin du siècle", kai pradėjo vyrauti nauja meno srovė, iškilusi kaip reakcija prieš kartojimą senų stilių ir formų, kurios dominavo visose meno srityse. Šitas "naujasis stilius" (angl. — "modern style", pranc. — "art nouveau", vok. — "Jugendstil", taip pat 1900 metų stilius), pasižymėjo barokiniu pilnumu, romantizmo atspalviu, dekoratyvizmu, augalinės ornamentikos motyvais ir abstrakčių linijų judesiu plokštumoje. Simbolizmas, mistiškumas, puošnumas ir išraiškos jėga buvo pagrindiniai naujojo stiliaus šūkiai. Šito meniško sąjūdžio pirmūnas buvo anglas, meno filosofas John Ruskin, kuris laikomas modernaus meno pranašu. Vienas iš pažymėtinų naujojo stiliaus puoselėtojų Anglijoje buvo Aubrey Beardsley, kurį bandė sekti grafikoje ir Čiurlionis. Taip pat neišdildomą įspūdį jam yra palikę tuometiniai dailininkai, kaip Boecklin, Blake, Klinger, Klimt, Hodler, Denis, Redon ir kiti naujųjų idėjų skelbėjai. Todėl kalbant toliau apie Čiurlionio tapybinę kūrybą, negalima teigti, kad jo paveikslai yra tik spalvinių dėmių ir fantastinių figūrų kombinacijos be tikslo ir prasmės, juose, kaip ir jo laiko amžininkų darbuose, slypi gili idėja, mintis ir simbolis, kuriais stengiamasi tapybinėmis priemonėmis atskleisti kokias nors visatos, gamtos ar žmogaus problemas. Tai betgi daroma labai savotišku ir savišku čiurlioniškuoju būdu.

Jį domina kosminiai klausimai, jis bando nutapyti visą "universum". Su nepaprasta jėga sudvasintieji motyvai išsiveržia iš žemės rutulio ir pradingsta erdvėje. Čiurlionio jieškojimas kosminės realybės yra integralinė dalis jo religijos ir gilaus tikėjimo, nes kitaip jo visas darbas būtų tik "skambantis varis"... Tas laikotarpio chaosas būtų viską sunaikinęs, bet Čiurlionio pajėgumas ir atsparumas iššaukė visai kitą pradą dailės kryptyje, ką liudija tokios apraiškos jo paveiksluose, kaip jo "himne, kuris yra išaustas kartu su saulės spinduliais" (V. Ivanov), galima įžiūrėti šešėlių slėnius, ... ir rankas bejėgiai pakeltas maldai, nykius nocturno debesis iš kurių tarsi girdėti paties dailininko žodžiai: "Aš tikiu, gelbėkite mane nuo netikėjimo!" (V. Ivanov).

M. K. ČIURLIONIS ROJUS

Čiurlionio, kaip dailininko, negalima būtų apibūdinti nepaminint, kad jis yra romantizmo laikotarpio žmogus. Todėl nenuostabu, kad romantizmas dar buvo gyvas, ir Čiurlionio dvasioje buvo surištas su jo vaikystės pasaka, svajone ir fantazija. Jis buvo nepaprastai suaugęs su Lietuvos gamta, tautosaka, dainomis ir t.t. Taigi jo labiausiai realistiški kūriniai yra panašūs į pasaką; miškai, sprogstanti medeliai, fantastiški rūmai ir bokštai, primena Lietuvos gamtos ir tautosakos elementus, kurie Čiurlionio taip originaliai ir jautriai pavaizduoti.

Nesustojant ilgiau prie formalių Čiurlionio tapybinių aspektų, lieka tik trumpai pasakyti, kad Čiurlionio kūrybos įvertinimą negalima palikti kieno nors "skonio reikalui", bet ją reikia tampriai rišti su tos epochos gyvenamomis idėjomis, kurias jis atstovavo. Ryškus "art nouveau" siūlas jaučiamas visoje ar dalinėje jo kompozicijoje bei detalėse ir pilnutinai atstovauja išgyvenamo laikotarpio dvasią. Iš kitos pusės Čiurlionio kūrybos negalima būtų įstatyti vien tik į "art nouveau" rėmus, Čiurlionis savo kūrybiniu sugebėjimu yra ne tik vienintėlis ir pats ryškiausias lietuvis menininkas išėjęs platesnėn dirvon, tapęs žinomu pasaulyje, bet kartu ir užmiąs visiems daugeli dar neišspręstų mįslių ir ginčų tapybinėje plotmėje. (Abstraktinės tapybos pradžia!).

Garsusis meno kritikas A. Benois sako, kad būna nesekmingų ir nesuprastų genijų — kankinių, ir visdėlto jie yra tikrieji genijai, nes jie kuria mitus, milžiniškus ir žodžiais neišaiškinamos prasmės veikalus, ilgainiui, bet gi žmonija pradeda juos suprasti, įvertinti ir pamėgti. Bet tam turi praeiti ilgas individualus ar istorinis laiko tarpas. Vienas iš tokių genijų yra Lietuvos genijus muzikas ir dailininkas Mikalojus Konstantinas Čiurlionis.

B. DEMKUTĖ

VILNIUS

ALD. PRIŽGINTAITĖ

TĖVIŠKĖ

Aš myliu tėviškę be galo,
kurią tu pamiršai senai —
Jinai žydėjimas man ievų,
o tau, gal būt, tiktai vargai?
Ji man purienom klotos lankos,
žibuoklės miško pakrašty —
Ji man jaunystės mano juokas,
svajonės gimusios širdy — —
Imi tu viską aukso verte
ir gaila man tavęs labai —
kad nematei, kaip ten prie upės
žydėjo dienos, kaip žiedai...
Sydney, Australija

KOTRYNA GRIGAITYTĖ

TIK JŪS IŠEIKITE,

Užmiršime ir kokia rasė
Čia jus įprašė,
Tik jūs išeikite į savo rojų
Ir savo garbinkit stabus.
Gana jau prakeiksmų,
Gana prisiraudojom.
Mes nesišaukiame karų,
Ir negrasiname maru.
Kraujo aukas
Seniai jau esame sudėję.
Aruodai mūs nors tebetukina,
Vistiek jūs dvasioje
Liesi ir skurdūs.
Ir gimstate ir mirštate
Ženkle absurdo.

* * *

Vėl gatvės nugaras išties
Ir sudundės keliai,
Numesdami graždanką, —
— Nuo Vilniaus ligi Prūsų...
Tik jūs išeikite
O, nuožmūs svetimieji!
Tada darban visi supulsime
Numetę ir kaukes ir randus.
Gi vardas vėl sujungs —
— Lietuvio,
Visus po stogu tėviškės
Taip brangiu...
Tik jūs išeikite!

ATSIMINIMŲ ŽIUPSNELIS NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠVENTĖS PROGA

G. GUSTAITYTĖ - KRIVICKIENĖ

"Iš griuvėsių, žaizdų giliausių
Ir skurdo prisikels laisva,
Ir į rytojų, į šviesiausią
Eis vėliai amžių Lietuva!" —
J. Aistis

Siekimas atgauti Lietuvos laisvę, atsikratyti rusų jungo brendo ir augo tautoje pamažu. Trumpais epizodais prisimena man kai kurie tėvų pasakojimai, kaip mano seneliai, purendami lietuvišką žemę, laukė laisvės aušros.

Mano senelis su delegacija važiavo pas carą prašyti teisių draudžiamam lietuviškam žodžiui, raštui. Mano motinos tėvas už priešrusišką veikimą buvo pašalintas iš Marijampolės gimnazijos (ar keturklasės?). Tačiau tas nenuslopino jo tautinės sąmonės pajautimo. Jis savo gražiame, ant Šešupės kranto ūkyje augino arklius, kuriuos vesdavo parduoti į Prūsus, o iš ten slapta pargabendavo po vieną kitą lietuvišką knygą.

Atmenu, kaip mano motina pasakojo, kokią draudžiamų lietuviškų knygų "biblioteką" turėjo tos apylinkės jaunimas. Buvo nuostabi toji "biblioteka" miške, ištrūnijusio storo medžio kamiene. Sekmadieniais apylinkių jaunimas, eidamas į bažnyčią, palikdavo ten lietuviškas perskaitytas knygas, o grįždami namo pasiimdavo kitas, kurias pasislėpdami skaitydavo. Dar nemokėdama skaityti, aš žinojau mintinai daug Adomo Jakšto eilėraščių, beveik visus mano dėdės kun. M. Gustaičio eilėraščius iš "Tėvynės Ašaros" ir "Eršketėčiu Taku". Tuo laiku mes buvome Rusijoje — pabėgėliai. Paskui užklupo revoliucija.

Sugrįžus Lietuvon, mačiau Kauno gatvėmis žygiuojančius vokiečių kareivius. Vieną šaltą žiemos rytą, 16 dieną vasario mėn., motina nusivedė mane į miesto aikštę, kur mes klausėmės nuostabių kalbų, skelbiančių Lietuvos Nepriklausomybę. Motina man šnibždėjo: "Lietuva nepriklausoma, laisva! Mes turėsime savo valdžią, lietuviškas mokyklas, savo kariuomenę!" Orkestras grojo Lietuvos himną, minia giedojo (Aš himno žodžius mintinai mokėjau). Džiaugsmo ašaros šalo, riedėdamos per skruostus, kojos stingo giliame sniege, bet mes vis stovėjome ir klausėmės pilnų pasiryžmo, vilties ir džiaugsmo kalbų. Tada aš supratau tautos laisvės reikšmę.

Mano tėvas buvo komitete, kuris platino Lietuvos laisvės bonus. Jis sielojosi, kad turtingi žydų pirkliai nenori pirkti tų Lietuvos laisvės bonų, padėti atstatyti karo ir priespaudos nualintą Lietuvą. Mūsų kavinė Kaune pirmoji iškėlė lietuvišku užrašu iškabą, kai kiti buvo rusiški ar lenkiški.

Besikuriančiai Lietuvos kariuomenei mano tėvas padovanojo du geriausius savo ūkio arklius. Jis sakė: "Ant to baltojo, plonakojo, galės jodinėti patsai Lietuvos kariuomenės vadas!" O mūsų sargas buvo pirmasis Kauno komendantūros sargybinis, su "ausenkine" kepure ir lazda rankose. Mano dėdė (mamos brolis) buvo pirmasis Generalinio Štabo viršininkas. Tėvai ir artimieji taip džiaugsmingai kalbėdavo apie besikuriančios valstybės reikalus, jog man atrodė, kad mes gyvename lyg kokioje pasakų karalystėje.

Štai, vieną dieną ta jauna silpnutė valstybė patyrė iš savo kaimyno skaudų smūgį — 1920 m. spalio mėn. 9 dieną lenkai klasta užėmė Vilnių. Atmenu, kaip mano motina pro ašaras kalbėjo: "Lenkai užgrobė Vilnių, išplėšė Lietuvos širdį!" Tas "išplėštos širdies" skausmas augo su manim. O vakarais savo maldose, greta sveikatos tėvams, prašydavau Dievo grąžinti Lietuvai Vilnių ir suteikti man žinojimo, kad aš ką nors naudingo, gero galėčiau padaryti tai brangiai Lietuvai su išplėšta širdimi.

Mano motina mokėjo labai daug dainų. Ji savo gražiu balsu jas dainuodavo, vis kitas, pritaikintas įvairioms progoms: darbą dirbant, liūdesy, džiaugsme... ir taip augau jos dainų liūliuojama.

Man esant gimnazijoje, keletas mūsų klasės draugų įsteigėme "Tėvynės Pažinimo Kuopelę", kurios tikslas buvo rinkti tautosaką, archeologines liekanas, lankyti pilis, piliakalnius ir t.t. Atostogų metu vaikščiodavau į darbininkų namus, pas kaimyninius ūkininkus, užrašinėdama pasakas, dainas. Aš tiek buvau prisiklausiusi burtų, baisių pasakų apie velnius, laumes, numirėlius, atėjusius pasiimti gyvųjų; apie užburtus žmones, miestus; apie mirusiųjų sielas, gyvenančias medžiuose, kad vakarais bijodavau pereiti per tamsų kambarį ar koridorių. Tamsiuose kampuose, rodėsi tūnodavo kokios nors dvasios.

Kai lietuvių kalbos ir literatūros mokytojas kalbėjo apie tautosaką, pacituodamas kurią dainą, patarlę ar pasaką, jis, tartum, palietė kažką brangaus mano sieloje, — aš jas visas žinojau!

Kartą (man perėjus į VII-tą gimnazijos klasę) būnant Alvite, Šventos Onos atlaiduose, kur prisinkdavo daugybė ubagų, karabelnykų, čigonų ir t.t. — čigonė būrė man ateitį. Savo pranašavimais ji mane nuvylė, suniekindama mano pirmosios meilės iliuzijas, sakydama, kad už to neištekėsiu, apie kurį galvoju, ir kad aš keliausiu toli už jūrių marių, ten sulauksiu senatvės ir mirsiu ne ant šios žemės... "Melas, viskas aiškus melas" — galvojau, bet nuotaika visam šventadieniui tapo sugadinta.

Bėgo metai ir jaunystė, graži — kaip pasaka. Įsigijau diplomą. Vestuvės Vilkaviškio bažnyčioje. Karas. Rusų okupacija, išniekinta Lietuvos laisvė, nepriklausomybė. Išvežimai. Bėgimas į Vokietiją. Bombos. Kai laivas tolo nuo Europos krantų, prisiminė ir tie čigonės žodžiai: "Toli už jūrių marių..."

NEAPLEISK MŪSŲ

V. STANČIKAITĖ - ABRAITIENĖ

MOTERIS BAŽNYČIOJE

DR. JONAS GUTAS

Vieną pačių aštriausių raštų, parašytų katalikės moters, skaičiau Canadian Registery (gr. 11, 1965, p. 5) laiškų skyriuje. Tai ne tik aštrus, bet ir piktas laiškas, kaltinąs Vatikano II-jo susirinkimo tėvus, kad jie neatkreipę dėmesio į moteris žeminančią padėtį Bažnyčioje, kad negirdomis praėję pro 16-kos vyskupų pasisakymus tuo klausimu. Nusiskundžia, kad moterims neleidžiama veikliau dalyvauti liturgijoj, kad jos nešventinamos kunigais. Dalis moterų dėl tų priežasčių nutolstančios nuo Bažnyčios.

Šio laiško rašytoja pamiršo, kad Vatikano II-me visuotiname susirinkime dalyvavo ir moterys, tiesa, kaip stebėtojos, bet dalyvavo, ko ankščiau buvusiuose susirinkimuose nebūdavo. Neišleido šis visuotinasis susirinkimas specialaus rašto moterims, bet to nepadarė ir vyrams — visi 16-ka jo paskelbtų dokumentų liečia ir vyrus ir moteris. Dokumente, kur kalbama apie pasauliečių apaštalavimą, turima dėmesy abiejų lyčių krikščionys.

Argi iš tikrųjų moteris yra skriaudžiama Bažnyčioje? Argi gali ji būti podukra toje Bažnyčioje, kurioje Marija, taip pat moteris, yra šlovinama augščiau visų šventųjų, tuojau po Dievo? Neužmirština yra taip pat, kad Marija yra Bažnyčios Motina. Kuri gi motina nesirūpina visais savo vaikais?

Kad paaiškėtų tikroji moters padėtis Bažnyčioje, sustokime prie trijų klausimų:

Ką Bažnyčia galvoja apie moterį

Ką Bažnyčia padarė moteriai?

Ko Bažnyčia laukia iš moters?

1. Krikščioniškoji antropologija

Pagal krikščioniškąjį mokslą (krikščioniškąją antropologiją) vyras ir moteris yra žmogiškasis asmuo. Tas pats žmogiškojo asmens kilnumas supa moterį ir vyrą. Lyčių psichologiniai skirtumai yra, bet jie nepadaro to, kad vienos ir kitos lyties asmuo būtų daugiau ar mažiau kilnus, daugiau ar mažiau vertingas. Žmogiškojo asmens vertė yra nelygstama ir nepriklauso nuo lyties skirtumo.

Moteris kaip ir vyras yra Dievo paveikslas ir panašumas. Ir savo, tiesą pažįstančiu protu ir laisva valia, ir nemirtinga siela ji atspindi savo asmenyje Dievą arba yra panaši į Dievą. Kai šv. Raštas kalba apie pirmųjų tėvų sutvėrimą, jis lygiai tuos pačius žodžius taiko Adomui ir Jievai: "Ir Dievas sutvėrė žmogų pagal savo paveikslą; pagal Dievo paveikslą jį sutvėrė; sutvėrė juodu, vyriškį ir moteriškę" (Pr. 1, 22).

Kristus mirė už visus žmones — vyrus ir moteris. Moteris tat yra Kristaus atpirktoji, Jo mistinio Kūno — Bažnyčios narys, Dievo vaikas, dangaus paveldėtoja. Ji dalyvauja tame pačiame Dievo garbinime, kal-

ba tas pačias maldas, priima tuos pačius sakramentus, skaito tą patį Dievo Žodį — šv. Raštą. Jai atviras kelias į šventumą, į dangų.

Ką šv. Petras, pirmasis popiežius, sako apie visus krikščionis, tai lygiai tinka ir moterims: "Jūs esate išrinktoji giminė, karališkoji kunigystė, šventoji tauta, įsigytieji žmonės" (1 Petr. 2, 9). Kas gali būti augštesnio, kaip būti krikščioniu? Krikščioniškojo pašaukimo įvykdymas asmeniniame gyvenime, kelias į neapsakomas dvasinio gyvenimo augštumas, yra atviras ir galimas kiekvienam krikščioniui. Kad Bažnyčia sugebėjo vesti moteris į šventumo viršūnes ir kad moterys pasiekė nepaprasto tobulumo, tai liudija pati Bažnyčios istorija. Bažnyčia yra dvasinė motina didelio būrio šventųjų moterų.

2. Šventųjų auklėtoja

Bažnyčios istorijos bėgyje pasirodė ir pasirodo ištisa eilė šventųjų mergelių, kurių kilnaus ir švento gyvenimo pavyzdys yra krikščionijos papuošalas ir garbė. Kai kurių vardai įtraukti į Mišių kanoną. Tai Felicija, Agota, Lucija, Agnietė. Tai labai jaunos krikščionijos papuošalas ir žiedai. Šventųjų mergelių nestigo ir žiauriais, karų ir sumišimų pilnais laikais. Tai šv. Genovaitė, šv. Brigita, šv. Katarina iš Sienos, šv. Joana. Net ir mūsų laikais iš materializmu persunktos visuomenės iškyla tokie šventųjų mergelių vardai, kaip šv. Teresė iš Liesieux, šv. Marija Goretti.

Prisiminkime kilnias, šventas, krikščiones žmonas, ištikimas šeimų židinio sarges, šventųjų motinas ir auklėtojas, kaip šv. Klotildą, kuri savo išmintimi ir grožiu laimėjo krikščionybei frankų karalių Klodvigą, o su juo ir visą frankų tautą; taip pat šv. Matildą, šv. Elzbietą, šv. Jadvygą. Per šventų motinų maldas ir ašaras atsiverčia paklydėliai sūnūs ir tampa net šventaisiais. Čia prisimintinas šv. Monikos ir jos sūnaus šv. Augustino atvejis. Šventaisiais padėjo likti Blanka iš Kastilijos šv. Liudvikui, Prancūzijos karaliui, paprasta, mažai mokyta, vargo pelė, bet gilaus tikėjimo moteris Margarita šv. kun. Jonui Bosko. Už kiekvieno šventojo ar šventosios pečių visados rasime taip pat šventas jų motinas.

Atskirą, gražų, tikrai pilną dorybių ir atsižadėjimo skyrių krikščioniškojo gyvenimo kelyje rasime skaitydami apie krikščiones našles. Jau šv. Povilas joms rodė kelią į tobulumą, patardamas praktikuoti maldą ir artimo meilės darbus. Šv. Augustinas dvasiniai vadovauja Probai, šv. Jeronimas duoda ir šiandien nepasenusių dvasinio gyvenimo pamokymų Paulai ir Pabiolai. Šv. Joana iš Chantal pasiekia šventumo vadovaujama šv. Pranciškaus Salezo, šv. Teresė Didžioji, karmelitų vienuolijos reformatorė, nuostabiai gilių knygų autorė, yra dvasinė duktė šv. Jono nuo Kryžiaus. Bažnyčia visais laikais rūpinosi moteris vesti pilnutiniu krikščioniškojo gyvenimo keliu, globodama jas ir pasaulyje gyvenančias ir vienuolijose susibūrusias. Jau tas faktas, kad daug moterų pasiekė šventųjų vainiko, rodo joms Bažnyčios dėmesį ir meilę. Iš kitos gi pusės, moterys atsimokėjo Bažnyčiai ištikimybe ir dideliais darbais jos naudai.

Jos lydi Kristų Jo apaštaliniame darbe Pelestinoje, atviromis širdimis priima Gerąją Naujieną, padeda Jam ir apaštalams medžiaginiai. Evangelijose išliko jų vardai. Be Mergelės Marijos, Išganytojo Motinos, randame Mortą ir Mariją iš Betanijos, Mariją Magdaleną, Mariją Jokūbo ir Juozapo motiną, Salomę, Zabediejaus sūnų motiną. Bent trims iš jų teko laimė patirti pirmoms Kristaus prisikėlimą ir šitą žinią pranešti apaštalams.

Apaštalų Darbuose, pirminės Bažnyčios istorijoje, sutinkame ne tik vyrų, bet ir moterų vardus. Apaštalas Povilas dėkingas širdimi sumini daugelį moterų, kurios jam padėjo apaštalavimo darbe: Lidiją, pas kurią svečiavosi būdamas Pilypuose, Priscilę Akvilos žmoną, savo geriausią bendradarbę. Vien tik laiške Romėnams jis sveikina ištisą eilę moterų, reikšdamas joms dėkingumą: Fėbę, Mariją, Persę, Trifėną, Trifozą, Rufo motiną, Juliją...

Ilgame, beveik 300 metų trukusiame pirmųjų krikščionių persekiojime daugybė mergaičių ir moterų mirė kankinėmis, nepabugusios baisių kankinimų ir pačios mirties. Tik dalis jų vardų įtraukta į romėniškąjį kalendorių, kaip šventųjų mergelių ir kankinių. Tai Priska, Emerencijana, Martina, Apolionija, Irėna, Julija, Julita, Beatričė, Zuzana, Teklė, Darija, Agrikolė, Ninfa, Leokadija, Liucija, Katarina.

Kiek įvairių Dievo malonių išmeldė Bažnyčiai daugybė moterų pasaulyje ir vienuolijose. Giliu pamaldumu jos turėjo nemažos įtakos liturginiam Bažnyčios gyvenimui. Didelių nuopelnų Dievo Kūno šventės įvedime turi belgų vienuolė Julijona iš Mont — Cornillon. Šv. Gertrūda 12-me amžiuje ir šv. Margarita Marija 17-me amžiuje iškėlė reikalą garbinti Švč. Jėzaus Širdį.

Kas suskaitys kiek ligoninių, vaikų ir senelių prieglaudų, kiek raupsuotųjų kolonijų, kiek katalikiškų mokyklų, kiek spaustuvių, kiek bendrabučių ir visokių kitokių įstaigų šiandien veda seselės vienuolės? Beveik vienas milijonas seselių vienuolių atlieka milžinišką labdaros ir apaštalavimo darbą. Be jų ir bendrai be katalikių moterų organizuotos ir pavienės veiklos Bažnyčioje jos sielovadinės pastangos būtų siauresnės ir skurdesnės.

3. Kam daug duota...

Dievas apdovanojo moters prigimtį tokiomis ypatybėmis, kuriomis ji pralenkia vyrą. Bažnyčia norėtų, kad moterys ugdytų kilniuosius savo būdo bruožus, kaip motiniškumą, švelnumą, estetiškumą, norą pasiaukoti, silpnesniam padėti, palinkimą prie viso to, kas kilnu, gražu, šventa. Jų uždavinys įnešti į žmonių santykius daugiau širdies, meilės. Jos galėtų dar daugiau pasireikšti organizuotoj labdaroj, katalikiškoje akcijoje.

Platesnes apaštalavimo gaires katalikėms moterims yra gražiai nurodęs Pijus XII-sis 14-me katalikių moterų organizacijų kongrese 1957 m. rugsėjo 29 d. Popiežius nurodo tris būtinus bruožus moters pasiuntinybei ir jos apaštalavimui pasaulyje.

a) Liudyti Dievą gyvuoju tikėjimu savo aplinkoj: šeimoj, įstaigoj, mokykloj, meninėj ir mokslinėj kūryboj, visuomeninėj veikloje.

b) Priklausyti visu nuoširdumu Kristui. "Kaip jūs galėsite kitus gelbėti, jei jiems nenešite Kristaus? Ir kaip galėsite Jį nešti, jei pačios būsite nuo Jo nutolusios?" Krikščionies moters ryšys su Kristumi randa tobulą išraišką Marijos asmenyje.

c) Pagalbos ir įkvėpimo jieškoti Bažnyčioje. Kur ras moteris, kovojanti su moderniškojo gyvenimo klaidomis tvirtą ir saugią vadovybę, jei ne krikščioniškoje bendrijoje, Katalikų Bažnyčioje?

Ryšium su Vatikano II-jo susirinkimo priimtuoju dokumentu apie pasauliečių apaštalavimą atsiveria visiems krikščionims — moterims ir vyrams — nauji darbo ir veiklos horizontai Bažnyčioje ir pasaulyje.

MAŽOSIOS LIETUVOS MERGAIČIŲ TAUTINIAI DRABUŽIAI AUSTI DAIL. A. TAMOŠAITIENĖS 1938 M. BERLYNO TARPTAUTINEI PARODAI.

MAŽOSIOS LIETUVOS SODŽIAUS DAILĖ

A. TAMOŠAITIENĖ

Kaip yra bendra lietuvių kalba, daina, tautosaka, papročiai Mažojoj ir Didžiojoje Lietuvoje, taip yra bendra ir savita sodžiaus žmonių dailė. Palyginus mažlietuvių sodžiaus dailę su Didžiosios Lietuvos liaudies menu, matome, kad yra bendras to meno stilius. Ypač yra bendras ir neatskiriamas stilius audinių srityje.

Audiniuose raštų pagrindas: katpėdėlės, dobilėliai, žvaigždutės ir didelės žvaigždės, ąžuolų lapai, tulpių - lelijų, tulpelių bei saulučių raštai, vazoninės gėlės, paukštelių ir gyvulėlių figūrėlės, o tarpe jų smulkučiai motyvai, kaip kryželiai, vingučiai, taškučiai ir kt. Tik mažlietuvės raštus sugrupuodavo, sudėstydavo glaudžiau, įvairiau, turtingiau ir labiau išmargindamos.

Prūsų ir Klaipėdos sodžiaus lietuvių tautodailė itin papildo, praturtina mūsų didingą liaudies meną savo išbujojusiais raštų variantais, gausių spalvų niuansais — vadinamais marginiais — "Marginė" (marginne vok. kalboje), audimo technikos plonybėmis ir savo paskirties įvairumu.

Prūsų sodybose pamačius namų darbo audeklus, pasakoma ir apie tų gyventojų kilmę, nesigilinant nei į jų kalbą, nei į jų giminę. Ten kur kadaise darbščių lietuvių gyventa, visur įbrėžta ir palikta sava ir savita kultūra. Rytprūsių ir Klaipėdos krašto lietuviai itin išugdė ir išlaikė senąją lietuvių kultūrą. Jų augšta kultūra jau dominavo proistoriniais laikais. Augštai kultūrai pasiekti ir klestėti padėjo žemės derlingumas, priėjimas prie Baltijos jūros, didelis žmonių darbštumas, žvejyba, o svarbiausia — randamas pajūryje gintaras.

Iš proistorinių - archeologinių iškasenų nustatyta, kad jau gilioje senovėje gintarą perdirbdavo į papuošalus, daugiausia į karolius, ir išveždavo net į tolimiausius kraštus, o mainais atsiveždavo įvairiausių svetimų kraštų papuošalų ir reikalingiausių daiktų. Tie mainai turėjo didžiausios reikšmės Pajūrio kultūrai augti, vystytis, plėtotis ir klestėti. Pasiektą augštą kultūrą išsaugoti, būnant šimtmečiais pavergtiems, tai didelis Pajūrio sodiečių gyventojų atsparumas nutautėjimui ir didelė meilė savo rankų darbo dailei.

Klaipėdos kraštas ir Rytprūsiai pasižymi ypatingu turtingumu. Šalia gintaro papuošalų dėvimi atvežtiniai ir vietinio darbo papuošalai, kaip žalvariniai smeigtukai, apyrankės, antkaklės, krūtinės papuošalai, segės ir kt. Daugiausia segių surasta Rytprūsiuose. Gerai išsilaikiusi vilnonio audeklo kepuraitė, papuošta žalvarinėmis plokštelėmis, rasta Šernų kapinyne, Klaipėdos krašte. Surasta ir daugiau kepuraičių, ku-

rias nešiojo moterys, mergaitės ir vyrai. Jų rasta Linkūnuose, Tilžėje, Šilgaliuose, Rambyne, Vėžaičiuose ir Barvų kapuose. Kepuraitės puošiamos žalvariniais, sidabriniais vamzdeliais, kabučiais, juostelėmis ir gintariniais karolėliais.

Geležies amžiuje papuošalai kalami iš geležies ir dėvimi prie apsirengimo. Šalia įvežtinių papuošalų atsirado ir vietinio darbo metaliniai papuošalai, o šalia puošnių papuošalų išsivystė ir drabužių — apsirengimo dailė. Viena iš žymiausių, gausiausių ir ilgiausiai, net iki šių dienų išlikusi kultūros šakų yra mažlietuvių sodiečių audiniai, kurie ir vokiečių leidiniuose pažymimi Rytprūsių ir Klaipėdos krašto lietuvių vardu. Mažosios Lietuvos sodiečių audiniai, tai gražiausias žiedas visame lietuvių audinių vainike.

Radiniai kapinynuose, pilkalniuose, išlikę papuošalai, aprašymai, piešiniai, graviūros, paveikslai, rinkiniai muzėjuose ir kraičių liekanos atskleidžia Pajūrio gyventojų audinių dailę. Jų bendros formos jungia Pamario - Pajūrio gyventojus su Didžiosios Lietuvos kraštu, bet yra nemažai ir skirtingų bruožų — daugiau turtingumo, įvairumo.

Praetorius leidinyje apie Prūsus 17 š., pateikė - paliko mums senovės mažlietuvių drabužių pavyzdžius. Tai šviesūs, kilmingi drabužiai, kukliais dryžiais, langais, rombais ir raštais papuošti. Balto audeklo marškiniai, apskritu iškirpimu apie kaklą, ir rankovės įstatytos žemiau pečių. Sijonų audeklai taip pat balto pagrindo, tik stambiai sulanguoti ir prisiuvami prie marškinių ties juosmeniu. Prijuostės siauros, ilgos, šviesios, pagražintos skersiniais dryželiais, atskirais rašteliais apačioje, arba apačioje plačiai balta medžiaga atausta, o augštyn į viršų puošniu rinkiniu visa prijuostė išrinkta. Vienoms prijuostėms tęsiasi ta pati marškinių medžiagos tąsa, kitos prijuostės prijungiamos prie marškinių ties juosmeniu. Vienos prijuostės dėvimos ties viduriu, kitos — nuo vidurio į šoną. Marškiniai, sijonas ir prijuostė buvo sujungiamos į vieną drabužį. Karūnėlės vidutinio augštumo, šviesios spalvos, su baltais dantukais viršuje.

Theodor Lepner savo leidinyje "Der Preusche Littauer" vaizduoja Prūsų lietuvio sodiečio šeimą. Čia moters ir mergaitės drabužiai turi panašumo į Praetoriaus vaizduojamus, tik turtingesni, įvairesni, spalvingesni ir daugiau dalių, bet taip pat be kikliko, tik matome jau ir viršutinį moters apsiaustą. Pas Praetorijų apatinis sijonas parodytas languotas keturkampiais, o viršutinis languotas rombais; pas Lepner apatiniai sijonai balti — ilgesni, o viršutiniai — trumpesni, margo audeklo, atskiromis palomis ar visai siauromis palelėmis sujungti, ir į apačią palelės atskirai išsiskiria, ir matosi apatinis sijonas. Prijuostės siauros, šviesios arba tamsios, tokio pat ilgumo kaip viršutinis sijonas, ir sujungtos pakraščiais su sijonu, sudaro taip pat vieną drabužį.

Didžiausią palikimą paliko E. K. Gisevijus, savo spalvotuose paveiksluose atvaizduodamas Panemunio lietuves — moteris ir mergaites. Jo paveiksluose moterys ir mergaitės sugrupuotos lyg dainai, žaidimui, lyg besikalbančios, kurių spalvingi drabužiai matosi iš visų pusių. Čia galima studijuoti šviesiąsias ir tamsiąsias prijuostes, išilginius, skersinius ir languotus sijonus; marškinių raštus ir jų pasiuvimą; drabužius, dėvimus be kiklikų ir su kiklikais, raštuotas drobules, juostas, viršutinį žiemos apsirengimą; galvos šukuoseną ir įvairiausią galvos pridengimą. Gisevijus ypatingai atkreipė dėmesį į puošnią galvos dangą. Tokių pat drabužių ir jų liekanų su puošniais rinkiniais, brangiais siuvinėjimais, daugiausia surado Elzė Jankutė Ragainės, Bitėnų - Rambyno apylinkėse. A. Kretschmerio ir Fr. Hottenroth ir kitų piešiniai, graviūros paryškina Mažosios Lietuvos moterų ir vyrų tautinių drabužių įvairumą.

Karaliaučiaus "Prussia" muzėjuje buvo surinkta Mažosios Lietuvos didžiausi kultūriniai lobiai. Čia, gintaro skyriuje, — įvairiausi gintaro karoliai, sagutės, archeologiniame — krūtinės, kaklo papuošalai, segės, apyrankės, smeigtukai ir kt. Ten buvo saugojamas Gisevijaus paveikslų rinkinys, ir randamus originalus buvo galima palyginti su atvaizduotais piešiniuose — paveiksluose.

Vokiečių mokslininkai, tyrinėtojai, etnografai aprašė ir atspausdino mažlietuvių sodžiaus dailės pavyzdžius mokslo leidiniuose ir dailės žurnaluose. Dar iki II-jo pasaulinio karo Mažojoje Lietuvoje, o ypač Klaipėdos krašte, buvo daug audžiama ir parengiami dideli kraičiai. Nuo senų laikų ten būta darbščių verpėjų ir audėjų. Mažlietuvės moterys buvo itin darbščios, rūpestingos, švarios, mėgo puošniai rengtis ir namus audiniais išdabinti. Vasaros metu jos lenktyniavo prie laukų darbų ir audeklus baltindamos, o žiemos metu verpė, audė, siuvinėjo, mezgė, nėrė, pynė kutus, pinikus ir vis didino įvairiausiais dailės darbais kraičius ir krovė juos į skrynias.

Kristijonas Donelaitis savo Metuose, su didele

LIETUVAITĖ NUO ŠILUTĖS
(19 amž. nuotrauka — Šilutės kraštotyros muzėjus)

meile ir pažinimu, aprašė Prūsų lietuves, verpiančias ir audžiančias drobes ir marginius:

"Sėk linų, kiek Gryta norės, Minau, nesivaidyk!
Juk žinai, kaip vis daugiaus nor moterų būdas,
Kad jos pradeda verpti ir jau prisiverpusios audžia.
Ale nepeik, Minau, permier tą moterų provą.
Ar ne smagu klausyt, kad viežlybos gaspadinės
Žiemą su mergoms, vindus savo sukdamos ūžia?
A ne gražu žiūrėt, kad Gryta, jau prisiverpus,
Skirsto verpalus aust ir audus baltina drobes?
O paskui, kas namui reik rokuodama rėžia
Taip, kad ir dailiems auteliams gals pasiliktų.

Jums garbė, kad vindas jūsų sukriai besisukdamas,
Pakulų bei linų kuodelį nupeša greitai,
Jums garbė, kad staklės prieš pavasarį trinka,
Ir šiaudyklė su šeiva šokinėdama tarška.
Jums garbė, kad audeklėliai jūsų nuausti
Ant margų laukų, kaip sniegs pavasario blizga.

Kai Vidutaičių km. ir gretimų kaimų (Pagėgių a.) kaimynės žiemos viduryje pradėdavo vėl spartų audimą, lankydavaus pasižiūrėti naujai užausto audeklo, naujo rinkinio baltame, margame ar tamsiame metime Ne kartą pakilnodavau joms balanas, raštams parinktas ir tik taip įsijaučiau ir supratau Mažosios Lietuvos moterų būdą, darbštumą, sugebėjimus ir didelį kūrybinį polėkį audinių dailėje.

Literatūra:

1. T. Lepner. Der Preusche Littauer. Danzig, 1744 ir 1848.
2. Otto Glagau. Littauen und die Littauer (Seinen Landsleuten, den braven Ostpreussen). Tilsit, 1869.
3. Albert Kretschmer. Deutsche Volkstrachten. Leipzig, 1887 — 1890.
4. W. St. Vidūnas. Litauen. Tilsit, 1916.
5. H. Th. Bossert. Vokskunst in Europa. Berlin, 1926.
6. W. Gaerte. Urgeschichte Ostpreussens. Koenigsberg, 1929.
7. H. Th. Bossert. Das Ornamentwerk. Berlin, 1937.
8. Jonas Puzinas. Naujausių Proistorinių Tyrinėjimų Duomenys. Kaunas, 1938.
9. A. Tamošaitis. Lietuvių Moterų Tautiniai Drabužiai. Kaunas, 1939.
10. W. Gronau. Altpreussischer Kopfschmuck. Insterburg, 1939.
11. W. La Baume. Ein Ostpreussisches Frauengrab mit Stoffhaube aus Gr. Ottenhagen, Kreis Samland (Alt Preussen I), 1942.
12. Michalina Glemžaitė. Lietuvių Tautiniai Drabužiai. Vilnius, 1955.
13. M. Gimbutienė. Rytprūsių ir Vakarų Lietuvos priešistorinės kultūros apžvalga (Mažoji Lietuva I), 1958.
14. R. Kulikauskienė ir R. Rimantienė. Lietuvių Liaudies Menas. Papuošalai. Vilnius, 1958.
15. Dr. Povilas Reklaitis. Lietuvio Valstiečio Mažojoje Lietuvoje Ikonografija. Aidai, New York, 1964.

PASAKA APIE NIDĄ

A. SKIRUTYTĖ

ALDONA PRIŽGINTAITĖ

ŠILKO GĖLĖS

Gėlės išsiūtos ant lino,
darbas tai pirštų kruopščių...
Širdį gaivinat jūs mano,
žiūrint taip daros ramu
Saulė linuose ten žaidė,
šilumą jos dar jaučiu —
Vėjas švelniai juos kedeno,
kvapas dar liko laukų...
Gėlės išsiūtos šilkinės,
paslaptį saugot minčių...
Tiltus pastatot per jūras,
jais aš atgal sugrįžtu...

VAIKO KALBOS PLĖTRA 0-6 M.

Dr. M. Montessori ir vėliausių tyrimų šviesoje

MOKYT. STASĖ VAIŠVILIENĖ

"Suaugęs gali apginti savo kraštą ir apginti jo sienas; bet tik vaikas tegali išlaikyti dvasinę vienybę per to krašto kalbą".

M. Montessori

Nauja vaikų grupė

1965 metų rugsėjo mėnesį nauja vaikų grupė pradėjo lankyti valdiškąsias mokyklas. Tai priešdarželiniai vaikai tarp trejų ir penkerių metų amžiaus.

Baltųjų Rūmų Konferencija vaikų ir jaunimo reikalams 1950 ir 1960 metais pasiūlė į viešųjų mokyklų programą įtraukti priešmokyklinio amžiaus vaikų auklėjimą.

Tasai pasiūlymas imta vykdyti 1965 metų pavasarį. Šiam reikalui paskirta 150 milijonų dolerių. Bandomosios klasės tapo atidarytos aštuoniom savaitėms, vasaros metu; o jau nuo rudens tos klasės įsijungė į reguliariąsias mokyklas — ten, kur to amžiaus vaikų auklėjimas yra beveik gyvybiniu reikalu pasidaręs.

Šis įvykis gali Amerikos auklėjimo pobūdį apversti kojomis augštyn; nes pagaliau įsitikinta, jog vaikas iš pat mažens pasižymi dideliu pajėgumu mokytis, gyvu smalsumu, yra nuolatinis eksperimentuotojas ir tikras užsispyrėlis savo reikalavimuose atsakymo sulaukti.

Keletas įvykių pakeitė seną galvoseną apie mažametį vaiką; būtent:

1. Šių dienų mokslininkai rado, jog mažas vaikas netik sugeba išmokti skaityti, rašyti, skaičiuoti; jie aptiko dar ir tai, kad to vaiko pergyvenimų kokybė nulemia jo mokslinę pažangą ateityje.

2. Vėl surasta, kad mokiniai paliauja lankyti mokyklą, nepajėgdami jos baigti, ne dėl protinių trūkumų, bet dėl mažo paskato kūdikystėje.

3. Kongresas, vadovaujant prezidentui Johnsonui, nusprendė, kad esama pakankamai lėšų šitai skubotai programai vykdyti.

Auklėjimas priešmokykliniame amžiuje

Šveicarų psichologas Piaget yra žymiai paveikęs priešmokyklinio amžiaus vaikų auklėjimo sampratą ne tik Europoje, bet ir Amerikoje. Jis prieš keturiasdešimt metų aprašė, kuriuo būdu vaikas iš pat kūdikystės mezga ir plečia savo pažintis su jį supančiuoju pasauliu.

Piaget ir jo paveiktieji amerikiečiai priešmokyklinio amžiaus vaikų auklėjimo klausimu yra priėję šių išvadų:

1. Labai svarbi vaikui yra jo sensorinė — motorinė patirtis.

2. Su mąstymu glaudžiai siejasi kalba, ypač, kiek ji liečia daiktų įvardinimą, tarpusavio rūšinę priklausomybę ir jų kilmę.

3. Naujos patirtys lengviau įsisavinamos, jei jos turi ryšio su žinomais dalykais.

4. Pakartotinis dalykų ar sąvokų įvaizdinimas kaskart vis naujomis priemonėmis padeda aiškiau suvokti tą daiktą ar sąvoką.

5. Mokymasis abstrakčių sąvokų, aplenkiant tiesiogines patirtis, nuveda į bereikšmius, beprasmius simbolius.

Pastarųjų 10-ties metų būvyje pasirodė visa eilė studijų, tyrimo išdavų apie priešmokyklinio amžiaus vaiko potencialą ir mokymosi procesą medicinos, psichologijos, pedagogikos žurnaluose bei Universitetų biuleteniuose. Nemažai ir knygų šia tema jau parašyta.

Daug susijaudinimo auklėtojų tarpe sukėlė Harvardo u-to psichologijos profesorius Jerome Bruner savo knyga "Mokymo Vyksmas — The Process of Education". Jo žodžiais, vaikas gali viską išmokti atradimu. "Atradimas", jis sako, "kieno jis bebūtų: mažo vaiko ar mokslininko, esmėje yra ne kas kita, kaip tik pertvarkymas ir performavimas turimo duomens į tokį pavidalą, kad jis teikia naują sampratą, įžvalgį".

Columbijos Un-to Mokytojų Kolegijos spaudos biuras 1962 m. išleido studiją "Fostering Intelectual Development in Young Children — Mažamečių Vaikų Protinės Plėtros Ugdymas".

Šitos studijos išvados apie mažamečių vaikų mokymąsi tokios:

Vaikai —

a. renka žinias, jas išbando savo pasikalbėjimuose ir žaidimuose;

b. susidaro sąvokas;

c. domisi ir yra pajėgūs suprasti abstrakčias mintis bei žinias apie tolimus dalykus, kaip laiko slinktis istorijoje, erdvė, jūros;

d. stengiasi suprasti ir atskirti tikrą nuo pramanyto aiškinimo, liečiančio įvykį aplinkoje;

e. stengiasi suprasti socialinio gyvenimo reikalavimus;

f. mėgaujasi kalba ir humoru, kalbos garsais, stengiasi suprasti įvairias žmonių susižinojimo priemones.

Visos studijos iškelia didelį kalbos vaidmenį mokymosi vyksme.

New York Medical College tyrinėtojai, apklausinėję 1 — 5 skyrių nepažangius, nuo savo grupės atsiliekančius mokinius, rado, kad jų nepajėgumas glūdi kalboje. Nepastebėta jokio fizinio trūkumo jų nervuose, klausos ir regos organuose; jie tik nevaliojo suprasti mokytojų kalbos, nei tinkamai savo minčių išreikšti. Atidesni namų aplinkos tyrimai parodė, kad namie mažai jie tebuvo šnekinami, ir aplamai kalbos sklaida nebuvo skatinama.

Apie 2 mil. mokyklinio amžiaus vaikų yra su žymesniais kalbos trūkumais, kiti 2 mil. su mažesniais, kurie vis dėlto gali trukdyti profesijos pasirinkime.

"Šiandien žinoma daug apie kalbos defektų priežastis ir jų gydymą. Tačiau daugiausia šioje srityje gali padėti patys tėvai — tame laikotarpyje, kada kalba skleidžiasi, vystosi, — priešmokykliniame amžiuje", sako kalbos specialistė Rosemary Rogers.

Montessori ir priešmokyklinis amžius

Šio šimtmečio pradžioje dr. M. Montessori beturčių rajone, Italijoje, įsteigtuose vaikų namuose davė pradžią visam tam, kas šiandien, po 50-ties metų, at-

TROPIKAI (aliejus)

R. JAUTOKAITĖ

randama Amerikoje, betyrinėjant mažą vaiką ir jame glūdintį pajėgumą mokytis.

Jos metodui galutinai prigyti Amerikoje sukliudė iškilusi apie 1915 metus nauja, "pažangia" pavadinta, John Dewey auklėjimo filosofija. Jo pasekėjas, aštrus Montessori kritikas William Heard Kilpatrick, Columbijos Un-to profesorius. Jo manymu, John Dewey turįs visa tai, kas gera dr. M. Montessori metode. O visa kita, kas jos metode buvo grynai originalu, skirtinga nuo Dewey minčių, jis pasmerkė kaip netinkama Amerikos vaikams.

Tačiau šiandien, po 50-ties metų, Amerika vėl atsigrįžta į dr. M. Montessori, ir ji peržvelgiama naujoje šviesoje. Kaip žinia, daugumą jos prielaidų patvirtina šių laikų mokslininkų, pedagogų, medicinos daktarų, psichologų atradimai.

Turbūt didžiausias jos metodo atgimimo optimistas yra Illinojaus Un-to profesorius, vienas žymiausių šio krašto ekspertų protinio sugebėjimo ir mokymosi vyksmo srityje, — J. Mc V. Hunt. Pabrėždamas, kad pažangiaisiais pasivadinę 1915 m. auklėtojai atmetė Montessori, kadangi jos psichologijos teorijos jiems atrodė atsilikę visa 50-čia metų. Hunt įsitikinęs, kad esą kaip tik atvirkščiai: ji 50-čia metų esanti pralenkusi savo gyventąjį laikotarpį.

Dr. M. Montessori priskiria didelį vaidmenį jautriniams laikotarpiams, kuriuos pergyvena vaikai ankstyvaisiais savo amžiaus metais. Tuo metu mokymasis ir gerų darbo įpročių įsigijimas yra lengvas.

Jautriniai laikotarpiai pasireiškia ir augalų bei gyvulių gyvenime; čia, Amerikoje, jie vadinami kritiškais periodais. Šitoje srityje daroma begalės tyrimų. Visi jie patvirtina tokių periodų buvimą jaunuose augaluose, gyvuliuose ir paukščiuose.

Kita prielaida sako, kad protingumo potencialas nėra pastovus. Dabartinių atradimų šviesoje tai patvirtinama, skamba lygiai taip, kaip Montessori žodžiai; jinai gi sako: turtinga aplinka keičia vaiko I.Q.

Šiandien visi sutinka, kad mažų vaikų mokymesi didžiai svarbus yra juslinis išgyvenimas. Montessori klasėje visa, kas tik vaikams teikiama, pirma duodama juslėmis patirti.

Montessori visur pabrėžia, kad pirmieji penkeri žmogaus amžiaus metai yra reikšmingiausi visame jo gyvenime.

Kai kurie dabartiniai psichologai tvirtina, jog pusė, t.y. 50% žmogaus protinio pajėgumo išauga pirmųjų ketverių amžiaus metų būvyje. Gi per sekančius ketverius (4 — 8) metus proto galia bepasišokėja 30-čia nuošimčių.

Visa eilė naujumų mokymo procese patvirtina dr. M. Montessori prielaidas. Tie naujumai, kaip paskutinių tyrimų išdavos, yra: beklasės mokyklos, mokymo mašinos, mokymas rašomąja mašinėle; spalvota abėcėlė; naujoji matematika.

Gal tikslingiausiai apie pasikeitimus, vykstančius tiek mokymo priemonėse, tiek ir pačių pedagogų nusistatyme, išreiškia dr. Stanley Sapon, programos konsultantas Palo Alto, Calif. Jis sako: "Būdavo, mes paruošiame programą, duodame studentui, tardami: čia yra visos mano išminties rezervuaras. Jeigu tu nesupranti — esi visiškai kvailas. Dabar, duodami programą studentui, sakome: čia yra tai, ko aš noriu tave išmokyti; jei tu nesupranti — aš esu kvailas".

Kas yra kalba

Dr. J. Girnius sako: "Kalba yra pats ryškiausias tautinės individualybės ženklas ir drauge pats reikšmingiausias veiksnys atatinkamai bendruomenei sulydyti į tautą. Mokydamasis tėvų kalbos, vaikas netik apskritai išbunda dvasiniam gyvenimui, bet drauge ir jungiasi tauton. Kalba įgalina žmogų palaikyti santykius su savaisiais tautiečiais ir naudotis savosios tautos dvasiniais turtais, sutelktais jos žodinėje kūryboje".

Joseph Church į kalbos įsisavinimo procesą žiūri kaip į labai sudėtingą vyksmą. Anot jo, vaikų kalbos

studija turi ryšio su kalbotyra, filosofija, sociologija, antropologija, genetika, psichiatrija ir sąvokų sudarymu, protavimu; taip pat su charakterio ir mokymosi psichologijomis.

Priešmokyklinio amžiaus vaikų auklėjimas pagrindiniu savo tikslu laiko kalbos vystymąsi.

Deutch sako: "Kalba yra svarbiausias veiksnys sąvokų susidaryme. Kartais tretieji, ketvirtieji ir penktieji amžiaus metai yra produktingiausi kalbos srityje". (Deutch turi New Yorke viešųjų mokyklų sistemoje eksperimentines klases priešmokyklinio amžiaus vaikams, neturtingųjų rajonuose. Jo naudojamas metodas turi daug panašumo su Montessori ta prasme, kad jis teikia daug reikšmės jusliniam pažinimui).

Dr. M. Montessori sako: "Kalba ne tik jungia žmones į grupes ir tautas; ji yra pagrindinis skirtumas tarp žmonių giminės ir kitų gyvių. Kalba yra kolektyvinės minties įrankis. Žodžiai yra ryšiai tarp žmonių, jų naudojama kalba vystosi ir taikosi prie jų reikalavimų. Galima sakyti, kalba auga kartu su žmogumi".

Jautriniai laikotarpiai kalboje

Vienas iš ilgiausiai trunkančių dr. M. Montessori vadinamųjų jautrinių laikotarpių — yra jautrinis laikotarpis kalbai. Jis tęsiasi nuo gimimo iki 5 ar 6 metų amžiaus. Penkerių, kartais ketverių metų vaikas jau šneka gana gerai išbaigta kalba — tokia, kokią jis rado aplinkoje.

Gimdamas vaikas atsineša tik potencialą kalbai išmokti. Jo gimtoji kalba yra ta, kurią jis randa aplinkoje.

Specialaus jautrumo kalbos garsams dėka, iš visų jį supančių garsų, įsisavina žmogiškuosius garsus.

Visi gerai žinome, kaip mokomasi svetimų kalbų, todėl toks lengvas mažo vaiko kalbos įsisavinimo būdas yra tikras stebuklas, galimas išaiškinti tik ypatinga vaiko atminties būkle ir specialiu jautrumu žmogiškiems garsams.

Thorp demonstravo, ką daugumas kanarėlių augintojų žino, būtent tai, kad esama tokių paukščių rūšių, kurie savo giminės giesmę išmoksta jos klausydamies, patys negiedodami. Panašiai maži vaikai mokosi kalbos, — pradžioje klausydamies. Tai reiškia, kad kritiškas periodas kalbai pasireiškia prieš pradedant vaikui kalbėti. Toliau Thorp daro išvadas, kad kritiškas periodas skaitymui galįs pasireikšti priešmokykliniame amžiuje, todėl svarbiausioji įtaka (lygiai kliūtis) galinti būti priešmokyklinėje aplinkoje, bet ne formalinėj klasėje.

Kalbos vystymosi periodai

Kalbos vystymosi periodai yra tie patys ir vyksta maždaug tuo pačiu laiku viso pasaulio vaikuose, neatsižvelgiant, kurios rasės ar spalvos yra vaikas, neatsižvelgiant, kokią kalbą jis savinasi: ar vieną iš senųjų, sudėtingųjų kalbų, ar paprastą, be ypatingų formų, mažai civilizuotų žmonių kalbą. Visi vaikai pergyvena tuos pačius laikotarpius:

1. Tyla.
2. Kartojami garsai.
3. Skiemenys.
4. Žodžiai.
5. Sakiniai.
6. Taisyklinga kalba.

Schematiškas kalbos vystymasis būtų:

0 — 6 mėn.

O — atrodo, nekreipia dėmesio į kalbą.

3 mėn. pasuka galvą į kalbančio pusę.

4 mėn. akylai seka kalbančio lūpas.

6 mėn. pirmieji garsai.

6 — 12 mėn.

6 — 12 mėn. absorbuoja kalbą ir pradeda ją išreikšti skiemenimis — lialiuodamas.

10 mėn. supranta, kad kalba turi prasmę.

12 mėn. pirmieji žodžiai.

15 mėn. — 2 m.

15 mėn. vaikiška kalba.

18 mėn. pradeda naudoti daiktavardžius, supindamas po kelis žodžius į vieną.

1 metų 9 mėn. kelių žodžių frazės.

2 metų pradeda viską kalbėti.

Tolimesniame laikotarpyje vaikas domisi naujais žodžiais, juos lengvai išmoksta; patobulina sakinių konstrukciją.

Kalbos vystymosi procesas gali būti prilygintas fotografijai. Paveikslas užrekorduotas į negatyvią plokštelę; jo išryškinimas — tol, kol jis yra jautrus šviesai, paliekamas tamsoje. Kai paveikslas įgauna pastovią formą, kurios šviesa nebegali pakeisti — jis iškeliamas iš tamsos; tada jau turime fotografiją.

Lygiai tas pat vyksta kalbos įsisavinime. Procesas vyksta tamsoje — pasąmonėje, kur užfiksuota girdėtieji garsai ir kur formuojasi kalba. Kai po tam tikro laiko tai, kas užfiksuota, išreiškiama garsu, vėliau žodžiu, jis, kaip ir fotografija, yra nebepakeičiamas. Taip aiškina dr. M. Montessori.

Šitas vaizdžiai rodo gimtosios kalbos įsisavinimą su visais jos niuansais, žargonais, tarmėmis. Nežiūrint to, kad vėliau išmokstama taisyklės, kūdikystėj išmoktoji tarmė nejučiomis išlenda tai vienur, tai kitur. "Nesąmoningo veiklumo laikotarpyje kalba užštampuojama giliai pasąmonėj, ir ji tampa to žmogaus charakteristika", sako dr. M. Montessori.

Kalbos mechanizmas

Smegenyse yra kalbos centrai. Išoriniai kalbos organai vaikui gimus, dar nefunkcijonuoja pilnai, nauja-

R. JAUTOKAITĖ MUZIKANTAS (aliejus)

gimio pirma paskirtis išlaikyti savo gyvybę. Panagrinėsime kalbos vystymosi mechanizmą atskirai, turint galvoje visas tris kalbos formas: žodinę kalbą, rašymą ir skaitymą.

Priimtuvai: ausys gali priimti tarp 64-rių ir 1.500 virpėjimų per sekundę. Kalbos dažnumas: 256 iki 8.000 virpėjimų per sekundę. Išorinis jaudulys nervais perduodamas į klausos centrinę.

Mums skaitant akis yra išorinis priimtuvas. Simboliai, retinos pagauti, regėjimo nervu perduodami į centrinius regėjimo nervus.

Išraiškos mechanizmas (siųstuvai)

Išoriniai kalbos, išraiškos organai yra lūpos, liežuvis, skruostai, gomurys, gerklos, kvėpavimo raumenys. Jeigu mintys išreiškiamos raštu, tai visas motorinis rašymo mechanizmas: akies — rankos koordinacija, rankos kontrolė yra įjungti į rašymo vyksmą.

Kalbos priėmimo ir išreiškimo centrus tarpusavyje jungia paslaptingas ryšys. Jautulys, per ausį pasiekęs klausos centrinę, automatiškai jaudina kalbos centrinę. Mes kartais jaučiame viduje kalbos organus virpant, — tada kai, galvojame.

Iš šitų funkcijų darosi aišku, kad girdėjimas žodinei — šnekamajai kalbai yra tas pats, kas regėjimas — skaitymui. Kalbėjimas ir rašymas yra motorinės kalbos išraiškos funkcijos. Gi skaitymas yra labiausiai abstrakti kalbos priėmimo forma. Nežiūrint to, kad skaitymas reikalauja didesnio protinio pasiruošimo, nei rašymas, pastaruoju laiku didžiausias dėmesys nukreiptas į ankstyvą skaitymą.

Dr. M. Montessori yra vienintelė pedagogė, kuri aiškiai įžvelgė ryšį tarp šnekamosios ir rašytinės kalbos. Todėl Montessori klasėje vaikai pirma išmoksta rašyti; skaitymas prasideda vėliau.

Kalba Montessori klasėje

Montessori klasėje šnekamosios ir rašytinės kalbos ugdymas vyksta pagrečiui. Turėdami galvoje, kad vaikai naujus žodžius išmoksta lengviau, jei jie yra pakartojami vis naujose formose (tvirtina Piaget ir jo bendraminčiai), Montessori klasėje matome pvz. gyvulius: turime gyvulių poravimo korteles, gyvuliai ant dekoratyvinės šakos, tų pačių gyvulių paveikslai iškabinti sienose, dėžutėje gyvulių modeliai su išrašytomis skaitymui kortelėmis ir dar padaryta knygelė skaitymui, kur dalis tų pačių gyvulių vardų kartojasi.

Visa, kas Montessori klasėje pristatoma, pirma duodama pažinti per jusles: ar tai būtų žemėlapiai, ar geometriniai kūnai, ar geometrinės formos, ar spalvos; ilgio, pločio, storio sąvokos, ar klasifikuotas pristatymas: medis ir jo dalys, žiedas ir jo dalys, ir panašiai. Po juslinio pažinimo pristatomas vardas; jis pakartojamas daug kartų vis naujose situacijose, naujose formose.

Dr. M. Montessori sako, kad kalbą reikia taisyti tada, kai ji formuojasi, todėl tatai vykdytina lygiagrečiai su kalbos turtinimu. Kartu daroma pristatomų žodžių analizė ir garsų pristatymas (4 - 5 centimetrų raidės, iškirptos iš stiklinio popieriaus, priklijuotos prie didesnio, storo popieriaus).

Juslių lavinamoji medžiaga padeda susipažinti su daiktų ypatybėmis ir jų klasifikacija.

Montessori klasėje visa aplinka skatina vaiko kalbos plėtrą. Auklėtoja yra kalbos pavyzdys. Ji turi progos taisyti neaiškų garsų tarimą, pristatydama naujus garsus vaikui individualiai ir analizuodama žodžius, dirbant kilnojamąja abėcėle ar stiklo raidėmis.

Rašymas kilnojama abėcėle yra paprastas ir lengvas. Vaikas, jau anksčiau įpratęs žodį skirstyti garsais, pažįsta garsų simbolius - raides, jas ima iš dėžės ir rašo žodį. Rašymas tokiu būdu yra ne kas kita, kaip savo šnekamosios kalbos vertimas grafiškais ženklais. Šita kalba vaikui turi prasmę ir rašymo procesas patrauklus. Tokiu būdu, rašymas pasidaro nauja savęs išreiškimo forma, pažadina susidomėjimą ir skatina vaiką. Darbas kilnojama abėcėle įjungia akį, ausį ir ranką, padeda tobulinti šnekamąją kalbą ir rašymo mechanizmą, kol tai pagaliau pasidaro taip automatiška, jog vaikas nejučiom pereina į sekantį, sunkesnį darbą — skaitymą.

Nevisuomet vaikas, rašąs kilnojama abėcėle, yra pajėgus tuos pačius žodžius rašyti pieštuku. Rankos paruošimas rašymui pieštuku vyksta greta žodžių analizės ir žodžių statymo. Ranka rašymui ruošiama netiesioginiu būdu: per praktiškus gyvenimo pratimus ir juslių lavinamąją medžiagą, per darbą intarpais ir stiklinio popieriaus raidžių vedžiojimą. Užuot, pieštuku rašant, rėmusis nesubrendusia vaiko akim, vaikas gali remtis motorine rankos atmintimi, kuri juk yra pagrindinė žmogaus charakteristika. Pirštai ir ranka raidės judesį geriau prisimena, negu akis mato. Visi žinome, kad vaikas viską mokosi per lietimą, per savo pirštus, — tai kodėl šitą jo ypatybę nepanaudoti, teikiant jam progą daiktus netik matyti, bet ir juos liest, čiupinėti, su jais veikti.

Skaitymas

"Skaitymas yra rašytinės kalbos įžengimas į kultūros lauką. Skaitymas nėra savęs išreiškimas, kaip tai rašymas. Skaitymo tikslas yra surinkti ir atstatyti, alfabeto ženklų pagelba, žodžius ir mintis tų, kurie tylomis kalba į mus", sako dr. M. Montessori.

Netiesioginis paruošimas skaitymui vyksta per žodžių analizę ir kilnojamąją abėcėlę. Po tam tikro laikotarpio, vaikas, statydamas žodžius kilnojama abėcėle, pradeda skaityti tai, ką jis parašė ir suprasti, kad tai, ką jis parašė yra to daikto paveikslėlyje vardas. Tuo momentu galima jo parašytų žodžių vardus išrašyti kortelėse ir duoti skaityti. Vaikas supratęs, kad skaitymas nėra niekas kita, kaip parašytų raidžių suklijavimas į žodį, pats spontaniškai pradeda ieškoti skaityti. Tam progų Montessori klasėje begalės, pradedant nuo vaikų vardų skaitymo ir kitos medžiagos, kuri specialiai tam paruošta. Įvairių žaidimų formoje pristatoma kortelėse visų klasėje esančių daiktų vardai. Vėliau pristatomas daiktavardis; tikrinis, bendrinis, vienaskaita, daugiskaita, grupės giminingų žodžių, linksniavimas. Po daiktavardžio pristatomas būdvardis, veiksmažodis ir kitos kalbos dalys. Viskas susiriša su daugybe žaidimų, kuriuose vaikai aktyviai dalyvauja, dramatizuoja, vykdo kortelėse parašytus įsakymus. Pristatoma gramatikos dėžės, sakinių analizė, sintezė.

Dr. M. Montessori yra vienintelė pedagogė, kuri davė ne tik naują auklėjimo teorija, bet vienkart ir praktiką, kuri tampriai surišta su biologiniais vaiko ugdymosi etapais.

Mums, kovojantiems dėl jaunosios kartos įugdymo į lietuviškąją kultūrą, nėra kito kelio, kaip tik sutelkti visas savo jėgas į priešmokyklinį amžių, kad, perfrazavę dr. M. Montessori žodžius, galėtume tarti: "Gal neteks taip veikiai ginti savo krašto sienas; bet padarėme viską, kad vaikas galėtų išlaikyti jo dvasinę vienybę per kalbą".

(Paskaita, skaityta rajoninėj Mokytojų Konferencijoj, Čikagoje, lapkričio mėn. 1965 m.)

• VAIKO AUKLĖJIMAS

Veda D. Petrutytė
Adresas: 3721 W. 65th Street, Chicago 29, Ill., USA

ANTRASIS ŽMOGAUS PLĖTROS LAIKOTARPIS

D. PETRUTYTĖ

Bendrai apie "Fizinio augimo ir dvasinės plėtros laikotarpius" esu rašiusi 1965 m. "Moteryje" Nr. 2. Tenai plačiau yra išnagrinėta pirmoji gyvenimo fazė arba pakopa — pirmoji vaikystė — nuo gimimo dienos iki šeštųjų amžiaus metų.

Šį kartą pabandysime apžvelgti antrąją žmogaus vystymosi fazę arba pakopą, — antrąją vaikystę, — kuri tęsiasi nuo šeštųjų iki dvyliktųjų amžiaus metų. Šitos gyvenimo fazės būdingiausias bruožas — pastovumas ir vienodumas. Tuo tarpu, kai pirmojoj gyvenimo pakopoj matėme vykstančius nuolatinius psichinius pakitimus, antrojoj plėtros fazėj dominuoja fizinis augimas, kuris ilgą laiką yra uniforminio, vienodo pobūdžio. Šitą pakopą galima laikyti uniforminiu augimu be ypatingų transformacijų arba pakitimų.

Antrosios vaikystės metu paprastai vaikai pasižymi dideliu kūno ir proto pajėgumu. Šitame amžiuje vaikai yra atsparesni ligoms ir, palyginamai, mirtingumas yra daug mažesnis, negu prieš tai ar po to. Antrosios vaikystės metai, palyginus juos su kitom dviem gyvenimo pakopom: pirmąja ir trečiąja, yra pilni rimties ir ramumos. Šituo gyvenimo laikotarpiu vaikai yra pajėgūs atlikti gana sunkius protinio pobūdžio darbus, žinoma, tik tuo atveju, jei jiems sudaromos tinkamos sąlygos, kuriose jie randa galimybes ir reikalingas priemones savo įgimtam pajėgumui reikšti ir plėtoti, į darnią veiklą įjungdami visas savo dvasios ir kūno pajėgas.

Šitas galimybes ir reikalingas saviauklos ir savimokos priemones iki šiol tėra patiekusi tik montesorinė mokykla, kuri, kaip nekartą esu minėjusi, iš esmės skiriasi nuo tradicinės mokyklos savo vidine santvarka. Toji vidinė santvarka — tai ypatingai paruošta aplinka su specialiai paruoštu vadovu, kuris vadinamas auklėtoju arba vedėju. Paruoštoji aplinka atitinka to amžiaus vaikų psichofizinius poreikius, patenkindama intelektualinius ir socialinius užmojus, vaizduotinius ir kūrybinius polėkius.

Šitoji mokykla nebėra žinių "kimšimo" institucija, jinai nebėra viena, kur prievartiniu būdu ugdomas mažasis, uniforminis žmogus. Čionai nebėra mokytojo, kuris tik moko, reikalauja, baudžia, grasina ar giria, bet yra auklėtojas - vedėjas, pasiruošęs padėti ir patarnauti vaiko energijai, kreipdamas ją kūrybine linkme. Jo pagrindinis uždavinys ne mokyti, bet padėti vaikui vis labiau sąmonėti, savarankiškai galvoti ir pačiam daryti logiškus sprendimus. Montesorinė mokykla — tai vieta kur vaikai **gyvena,** darniai naudodami visas savo dvasios ir kūno pajėgas, įgimtus gabumus ir kartu ugdydami visuomeninius jausmus. Tai vieta, kurią jie myli, gerbia ir brangina, mielai ir džiaugsmingai ją lankydami, nes ji atatinka to amžiaus vaikų psichologiją ir patenkina jų protinį alkį.

Pereinamasis laikotarpis.

Amžius tarp šešerių ir septynerių metų — pereinamasis laikotarpis. Jis yra, tartum, riba tarp pirmosios ir antrosios vaikystės. Tuo laiku įvyksta labai ryškūs fiziniai ir protiniai pakitimai, kuriuos dažnas vaikas gana sunkiai pergyvena. Iki tol buvusi apskrita, vaikiška kūno išvaizda pamažu dingsta. Vaikas darosi laibesnis ir labiau pastebimas kaulingumas.

Pati pirmoji ir, regis, pati svarbiausioji gyvenimo pakopa baigiasi pieninių dantukų praradimu. Pieninių dantukų kritimas nėra tik atsitiktinis, fizinis reiškinys, neturįs jokios sąsajos su žmogaus vidiniu ir intelektiniu pasauliu. Iš tikrųjų, tai akivaizdus ženklas, kad jau užsibaigė pirmasis savarankiško gyvenimo etapas ir vaikas jau žengia į naują dvasinės plėtros stadiją. Vaiko charakteris darosi stipresnis ir ryškesnis. Drąsumas ir pasitikėjimas savimi didėja. Dėlto šito amžiaus vaikai, ūmai pradeda didžiuotis esą pranašesni, gudresni ir drąsesni už kitus. Jie labai mėgsta pasigirti, išdidžiai sakydami: "aš stipresnis už tave", "aš galiu toliau už tave numesti sviedinį", "aš greitesnis" ir tt. ir tt. Šita tendencija yra geras ir natūralus dalykas. Tik nereikia už tai vaikų nei peikti, nei barti ar niekinti, bet reikia pasistengti sumaniai išnaudoti šią vaikų ypatybę jų pažangai ir kultūringų visuomeninių jausmų ugdymui.

Dažnai tenka nugirsti motinas, kurios turi šeštuosius metus bebaigiantį ar septintuosius jau užkliudžiusį vaiką, dejuojant ar karčiai nusiskundžiat, kad, girdi, jos nebesuprantančios, kas atsitiko jų sūneliui ar dukrelei. Jis arba ji, jų nuomone, nei iš šio, nei iš to pasidarė keistas. Štai, taip neseniai buvęs mielas, lipšnus ir pedantiškai tvarkingas vaikas ūmai tampa šiurkštus, atžagareiviškas, netvarkingas, neklusnus, irzlus, piktas, nervingas ir tt. Pirma rodęs nepaprastą norą mokytis ir susikaup-

ALMD Vaikų Namų auklėtiniai pratinami prie tvarkos ir švaros. Nuotr. Vl. Juknevičiaus

ti, dabar tampa išsiblaškęs, mėgstąs krėsti kvailus juokus, o knygos ir mokslo net ištolo vengia.

Iš tikrųjų, čia nieko tragiško nėra ir dėlto nereikia visai jaudintis. Žinokime tik viena, kad tai pereinamojo laikotarpio reakciniai bruožai. Tai nerimo reiškiniai, individui žengiant į aukštesniąją gyvenimo pakopą. Svarbiausia, kad šiuo kritišku metu, tėvai, o ypač motina, giliai suprastų padėties rimtumą ir nuoširdžiai atjaustų vaiko problemas, nelaikydami jas tik įnoriais ar išdykavimu. Tėvų nesupratimas ir nebendradarbiavimas su vaiko prigimtimi, dažnai pastumia jį į didelius, o kartais ir neišbrendamus sunkumus. Reikia labai budėti, kad vaikas neprarastų pasitikėjimo jumis — tėvais, ar dar blogiau, kad nepradėtų laikyti jus savo priešais. Meilė, kantrybė, išmintingas atlaidumas ir pakanta tebūnie jūsų vadovai ir palydovai, ir patarėjai. Į vaiko išdykėliškus pokštus, jo išdaigas ir storžieviškumus, nereaguokite niekuomet pykčiu ar įtūžusiais barniais ir išmėtinėjimais. Rimtai, santūriai ir draugiškai patarkite, nurodykite kas ir kodėl nedarytina ir kaip nesielgtina.

Be to, tėvams svarbu žinoti dar vieną gana ryškų pereinamojo laikotarpio bruožą, kuris beveik be išimties pastebimas to amžiaus vaikuose — tai savotiškas protinis tingumas. Tarp šeštųjų ir septintųjų savo amžiaus metų vaikas protiškai, tartum, ilsisi. Dabar jis yra linkęs ieškoti lengvesnio ir daugiau mechaniško darbo. Tačiau, kaip tyčia, tuo pačiu kritiškiausiuoju laiku jam reikia pradėti lankyti mokyklą. Tai ėjimas prieš prigimtį, tai formalus vaiko apsunkinimas, užuot jam palengvinus. Todėl nesistebėtina, kad daugeliui vaikų tai yra sunkiai pakeliama našta, o kai kurie po ja ir suklumpa. Nemaža iš to kyla psichinių, nervinių, fiziologinių ir kitokių sutrikimų, kurie palieka neigiamus įspaudus individo asmenybėje ir jo charakteryje. Bet, deja, šiandien dėl to nesisieloja nei gydytojai, nei psichologai.

Grupės arba kaimenės instinktas

Antrojoj vaikystėj labai ryškiai iškyla socialinis aspektas, kuris gana gimininigas kaimenės instinktui. Šito amžiaus vaikai kažkokios nesulaikomos jėgos yra traukiami prie vienas kito. Jie instinktyviai ieško vienas kito draugystės ir patys organizuojasi į visokio plauko būrius arba gaujas. Tai būdingas polinkis antrajai gyvenimo fazei arba pakopai. Šito amžiaus vaikai, dėl savo neapsakomo noro turėti draugų, dažnai mums atrodo lyg kokios manijos apsėsti. Jie yra taip tikri savimi, taip aiškiai žinąs, ko jie nori, taip patenkinti vienas kito draugyste, taip užimti savais reikalais ir visiškai abejingi suaugusiųjų reikalams, kad, ištikrųjų, dažnai jie mums atrodo lyg kokie atėjūnai iš kitos planetos. Ką jie bedarytų šituo laikotarpiu, jie visuomet stengiasi daryti ir veikti grupėmis, būriais. Kai kas yra linkęs manyti, kad šitas grupinis veiklumas padeda vaikams nesąmoningai atprasti nuo motinos globos ir jos viešpatavimo.

"Gali būti taip ar kitaip, tai antraeilės svarbos dalykas, bet pats faktas,

Būsimas jojikas . . .
Nuotr. N. Kulpavičienės

kad jis egzistuoja, pasireikšdamas ypatingai stipriu gaivališkumu, yra didžiausios svarbos", sako Montessori, "į kurį mes turime labai rimtai žiūrėti, jį pripažinti, pagerbti ir panaudoti socialinių vertybių ugdymui". Šito instinkto vienoks ar kitoks slopinimas, bandymai jį užgniaužti yra ne kas kita, kaip užkirtimas kelio socialinių ir dorovinių jausmų normaliai raidai.

Protavimo galios vystymasis.

Kitas ryškus šio laikotarpio pažymys — tai noras savarankiškai protauti ir daryti savo sprendimus. Jis reiškiasi įvairiais būdais. Dorovinių požiūriu, tai galima pastebėti nuolat besireiškiančioj tendencijoj nagrinėti teisingus ir neteisingus veiksmus, gerus ir blogus darbus.

Kaip pirma vaikas kreipė didelį dėmesį į daiktus, jų tvarką; kaip jis neatlaidžiai kovojo už savo teisę: pačiam rengtis, praustis, valgyti ir tt., žodžiu kovojo už savo fizinę nepriklausomybę ir savarankiškumą kasdieninio gyvenimo reikaluose, — taip dabar to paties vaiko pastangos yra nukreiptos, kad įsigytų dvasinį savarankiškumą, dvasinę nepriklausomybę. "Sąžinės pabudimas", anot Montessori, "įvyksta vaikui įžengus į antrąją gyvenimo fazę". Jos vis didesnis atsiskleidimas ir brandinimas, tartum, raudonas siūlas, traukiasi per visą šį laikotarpį: nuo šeštųjų iki dvyliktųjų metų. Tai žinodami, mes turėtume kreipti ypatingą dėmesį į save, į savo darbus ir veiksmus, kaip šeimos židinyje, taip ir už jo ribų. Labai atsargūs ir korektiški turėtume būti savo apsiėjime su šito amžiaus vaikais.

Žodiški pamokymai, į kuriuos mes paprastai sudedame visą auklėjimo svorį, dažnai vaikui yra beverčiai ir bereikšmiai. Kodėl? Kadangi: a) jie persunkti pamokšliškumu, įkyriu priekaištavimu, b) žodžiai nevisada sutampa su mūsų pačių darbais ir elgesiais, c) perdaug pabrėžiame savąjį "aš", savo autoritetą, savo neklaidingumą. To amžiaus vaikai labai akyliai stebi ir seka mūsų gyvenimą, mūsų elgesius, mūsų silpnybes ir gana kritiškai juos vertina.

Mes klystame manydami, kad vaikas turi už tiesą priimti visa tai, ką tėtis, mama ar mokytojas sako, ko jie iš jo reikalauja. Pav., tėtis griežtai reikalauja, kad vaikas nemeluotų, o pats, žiūrėk, sako žmonai: "šiandien aš neisiu į darbą — taisysiu automobilį. Tu gi paskambink į darbovietę ir pasakyk, kad aš sergu". Pasakyta — padaryta. Ir viskas greit pamiršta. Tačiau ne taip yra su vaiku, kuris tai girdėjo. Jam visa tai giliai sminga širdin ir atsikaria prote, kuris ima nagrinėti tėvų elgesį. Sprendimas teisingas, kad tėvai pasielgė negerai. Reakcijos būna įvairios, žiūrint koks individo charakteris. Tačiau kiekvieno vaiko sąmonėje pasilieka neišdildomas abejingumas jų pamokymams.

Po šitokio ar panašaus atsitikimo, kad ir kaip gražiai tėvai bekalbėtų, kad melas — biaurus dalykas, vaikui nebedarys teigiamos įtakos, jis tėvų nuomonės nebegerbs, laikydamas juos veidmainiais, kurie viena sako o kita daro. Ypatingai skaudžiai vaikai pergyvena dvilypį dorovingumą. Atseit, kai tėvai ar suaugusieji turi vieną dorovės matą sau, o kitą vaikams ar jaunuoliams.

O jei vaikas kartais išdrįsta garsiai paabejoti tėvų veiksmų gerumu ar net juos pakritikuoti — jis už tai yra baramas, peikiamas ir net baudžiamas. Taip elgdamiesi, mes užslopiname, sužalojame ar net visai sunaikiname tą švelnutį vos pasirodžiusį sąžinės pumpurėlį. Sąžinė yra, tartum, kompasas, kuri padeda žmogui orientuotis, kas gera ir kas bloga. Tik, deja, savo neapdairumu tą jautrų prietaisą sugadiname arba savo netikusiais elgesiais priverčiame jį nukrypti nuo teisingos linijos. O vėliau, lyg niekuo dėti, tik stebimės, kad vaikas yra nesąžiningas, suktas, neteisingas, blogas. Ypatingai būkime atsargūs su bausmėmis, kurios kaip auklėjimo priemonė yra tik žalingos, o ne naudingos.

SKAITYKITE

IR

PLATINKITE

"MOTERĮ"

• MOTERYS PASAULYJE

V. ČIURLIONYTĖ - KARUŽIENĖ (M. K. Čiurlionio jauniausia sesuo). Jos dėka buvo išgelbėta mūsų didžiojo dailininko tapybinė kūryba Pirmojo pasaulinio karo metu. V. Karužienė ir dabar dirba M. K. Čiurlionio vardo muzėjuje Kaune, kaip meno skyriaus vedėja.

M. K. Čiurlionio vardo pianistų konkursas, kuris šiais metais įsteigtas Lietuvoje, praėjo su dideliu pasisekimu. Dalyvavo nemažas skaičius jaunų pianistų (iki 30 metų). M. K. Čiurlionio konkursas duoda galimybę jauniems talentams parodyti savo sugebėjimus, taip pat yra populiarinamas pats kompozitorius ir jo kūryba. Konkurso laimėtojai yra: A. Maceina, R. Kontrimas, B. Vainiūnaitė, N. Milinarsskytė ir G. Guliokaitė.

S. Paulo Lietuvių Kat. Moterų Dr-jos valdyba. Sėdi iš kairės: I. Seliokienė — pirm., H. Mošinskienė — viešnia, O. Sinkevičienė — sekr. Stovi narės: O. Baltaduonienė, Nadolskienė, O. Maželienė.

100-to metų sulaukusi!

Marija Šarkauskaitė, gimusi 1865 m. liepos mėn. 1 d. Virbalyje, Lietuvoje, atšventė šimto metų amžiaus sukaktį. Šiuo metu ji gyvena senelių namuose, Strasbourg, Prancūzijoje, kuriuos išlaiko ir prižiūri vienuolyno seselės. Pr. m. liepos mėn. 15 d. ši šimtametė lietuvė buvo pagerbta ten pat, senelių namuose, suruoštoje šventėje. Pats Strasbourg'o vyskupas laikė Šv. Mišias, pasakė ilgą pamokslą, davė palaiminimą ir įteikė dovaną. Taip pat sveikino ir įteikė gražių dovanų svečiai ir viešnios, atvykę net iš tolimesnių ap - kės vietovių. Sukaktuvininkės garbei buvo suruošti iškilmingi pietūs, kur pačios seselės patarnavo, o vyskupas ta proga praleido visą dieną senelių tarpe. Šventė buvo baigta su muzika ir šokiais, kurių metu ir sukaktuvininkė smagiai pašoko.

Marija Šarkauskaitė laikosi gerai, vis linksma ir maloni. Mielai sukaktuvininkei, pradėjusiai antrąjį šimtmetį, linkime sveikatos ir Dievo palaimos.

Alė Paškevičienė atstovavo lietuvius tarptautiniame madų ir įvairių tautinių drabužių demonstravime, įvykusiame pr. m. lapkričio mėn. Chateau Laurier Ballroom salėje, Ottawoje. Šis madų demonstravimas, kuriame dalyvavo apie 20 tautybių, buvo suruoštas Diocezijos Katalikių Moterų Lygos ir globojamas ponios Vernier. A. Paškevičienė rodė dail. A. Tamošaitienės sukurtą, išaustą ir pagamintą aukštaitės tautinį drabužį, kuris žiūrovų buvo palydėtas ilgiausiai užtrukusiu plojimu. Tai buvęs vienas iš gražiausių ir spalvingiausių tautinių drabužių.

Dail. A. Vitkauskaitė-Merker yra gavusi daug pakvietimų dalyvauti įvairiose parodose 1966 metuose. Kovo mėn. įvyks paroda Jesey City muzėjuje, New Jersey, kurioje dailininkė išstatys 6 kūrinius. Vasaros metu ji dalyvaus Venecuelos Caracas universiteto ruošiamoje parodoje, o rudenį dviejose parodose New Yorke.

Brazilijos lietuvių S. Paulo K. L. Moterų Dr-jos viešųjų scenos pasirodymų talkininkai. Stovi iš kairės: A. Seliokas, Romas Dovydaitis, Julija Jurgelevičiūtė, Osvaldas Svitra, Vincas Tubelis, bendradarbis (vardas nežinomas), Pranas Dovydaitis ir Juozas Seliokas. Sėdi: kun. Juozas Šeškevičius, Jadvyga Valeikienė, Ona Sinkevičienė, Izabelė Seliokienė ir Ona Nadolskienė.

"Aukso Žąsis" brolių Grimų pasaka, pagal B. Pūkelevičiūtės scenarijų ir režisūrą, baigta filmuoti ir jau rodoma lietuviškose kolonijose. Filme veikiantieji aktoriai: S. Pilka, K. Vasiliauskas, Z. Kėvalaitytė, E. Dauguvietytė, A. Dikinis, K. Veselka, L. Barauskas, V. Vaičiūnaitė, V. Sabalys, V. Skaisgirys, D. Sibitytė, R. Bartuškaitė. Filmas susuktas 16 mm, spalvotas, garsinis ir tęsiasi dvi valandas. Tai yra vienas iš bandymų išeivijoje sukti ilgo metražo filmą.

Iš anksčiau filmų meno srityje pasireiškusių lietuvių, ypatingai reikia pažymėti brolius Mekus pasiekusius labai augšto lygio amerikietiškame filmų pasaulyje.

Iš lietuviškų dokumentinių (trumpo metražo) filmų kūrėjų JAV ir Kanadoje yra pažymėtini: Stasiūnaičiai — "Dail. A. Varnas", Jasiukonis — "Lietuviškos vestuvės", N. Kulpavičienė— "Vaikų Namai", V. Petrulis (sukama kultūrinė Toronto lietuvių veikla) ir kiti.

Lietuviški filmai yra labai sveikintini ir priimtini mūsų visuomenėje, tik sukant ilgo metražo filmus reikėtų pasirinkti lietuvišką siužetą.

Dail. A. Tamošaitienė, darbščioji mūsų menininkė, audžianti tautinius drabužius, ruošianti savo kūrybos parodas ir talkinanti "Moters" žurnalui.

A. Baikauskaitė-Zadurskienė, senųjų ateivių duktė, baigė Toronte seserų mokyklą. Ji uoliai dalyvauja lietuviškose jaunimo organizacijose ir sporto klubuose.

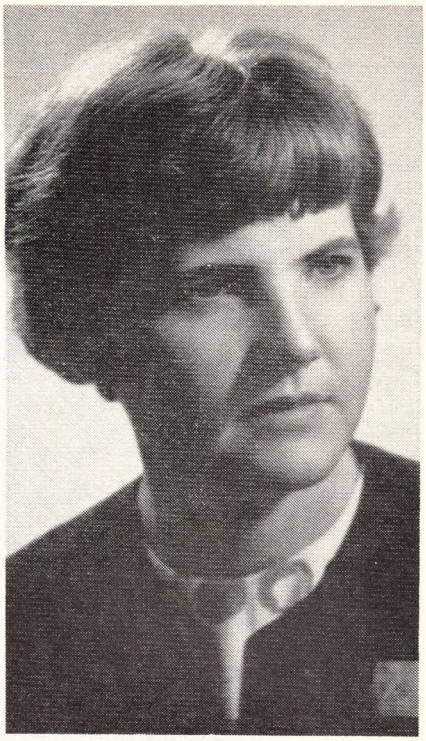

Dail. Regina Jautokaitė, gimusi ir pradžios mokyklą baigusi Rietave, Lietuvoje, menu pradėjo domėtis dar gimnazijoje, Vokietijoje. Iš Schwaebisch Gmuend stovyklos išemigravo į J.A.V. Chicagoje baigė Šv. Kazimiero akademiją, School of Medical Technology, Wilson Jr. Kolegiją, meno fakultetą. Dabar meno studijas gilina Illinois Institute of Technology — Institute of Disign. Priklauso Lieuvių Jaunųjų dailininkų Klubui. Savo kūriniais dalyvavo keliose jaunųjų dailininkų parodose ir 1963 metais Lietuvių Religinio meno parodoje Chicagoje.

Dr. Elenai Liatukienei, dantų gydytojai ir odontologijos profesorei Howard Universitete, Washington, D.C., yra paskirtas specialus fondas iš National Institute of Health, kurio tikslas yra pravesti tyrinėjimus ir nustatyti dantų gedimo priežastis, ryšium su virinto maisto naudojimu.

Toronto šeštad. mokyklos tautinių šokių grupė su vadove D. Augaityte.

GĖLĖS — BUTO PAPUOŠALAS

Sveiki, gerai prižiūrėti augalai yra pagrindinis buto papuošalas. Dabartiniai modernūs namai su didžiuliais langais ir baldais neužpildyta erdvė ypatingai reikalingi augalų naturalaus grožio ir šilumos. Tradiciniuose namuose ir apartamentuose taip pat visada rasime vietos mėgiamam augalui. Šiandieną turime daug didesnį vazoninių gėlių pasirinkimą, nei turėjo mūsų senelės.

Sėkmingai augalo priežiūrai svarbus vietos pasirinkimas. Nežydintiems augalams užtenka dienos šviesos, o žydintieji reikalingi tiesioginės saulės iš rytinių ar vakarinių langų. Liejimo kiekis priklauso nuo buto drėgmės, temperatūros, vazono didumo ir augalo rūšies. Ideali augalams temperatūra yra 55°. Liejimo dažnumą pačios surasime. Žemė turi būti sudrėkinta iki vazono dugno, bet vanduo neturi stovėti. Daugumas augalų nemėgsta "šlapių kojų", kaip ir mes. Jei augalai įstatyti į dekoratyvius indus, iš jų vandenį išpilti, nes jis kliudo deguoniui pakliūti į šaknis. Buto drėgmė augalų priežiūrai labai svarbi. Dalinai reikiamos drėgmės gausime įstačius augalus į plokščius indus, pripildytus akmenukų ir vandens. Kas turi butuose radiatorius, patartina ant jų viršaus laikyti pritaikintas dėžes su vandeniu. Šviežias oras augalams yra būtinybė. Šaltas oras neturi tiesioginiai augalus siekti. Geriausia langus ir duris atidaryti gretimam kambaryje. Švara — sekantis svarbus elementas. Švarus, blizgąs augalas ne tik geriau atrodo, bet savaitinis nuplovimas po kranu ar apšlakštymas su šlapia kempine apsaugos nuo įvairių ligų.

Augalai, kaip vaikai ir naminiai gyvuliai, reikalingi nuolatinės rūpestingos priežiūros. Normalioj kambario aplinkoj geriausia auga philodendros, dieffenbachios, begonijos, vijokliai, palmės, paparčiai. Kaktusai egzotiškiausi augalai ir reikalauja palyginti mažai priežiūros. Vienam žurnale teisingai buvo pavadinti keisčiausiais augančiais daiktais. Kaktusų yra virš tūkstančio rūšių. Geriausiai tinka moderniai dekoravimo nuotaikai, efektingiausiai atrodo susodinti grupėmis. Kaktusai mėgsta smėlėtą lengvą žemę, turi būti lengvai paliejami kartą savaitėje arba rečiau.

Švenčių metu, ypatingai per Kalėdas ir Velykas, perkami žydintieji augalai, išauginti idealiose sąlygose, paprastai namų aplinkoj greitai sunyksta. Norint tas žydinčias gėles išlaikyti ilgiau, reikia kas dieną lieti ir laikyti vėsioj temperatūroj. Poinsettias ir azalijas galima sėkmingai persodinti lauke.

Kambariniai žydintieji augalai turi būti laikomi prie saulėto lango, bet prasiskleidus žiedams, gali būti perkelti į kitą parinktą vietą.

Žali augalai tinka bet kuriai dekoravimo schemai, bet žydintieji gali būti derinami su kitomis kambaryje

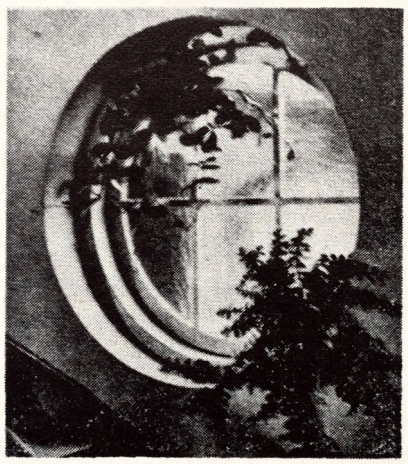

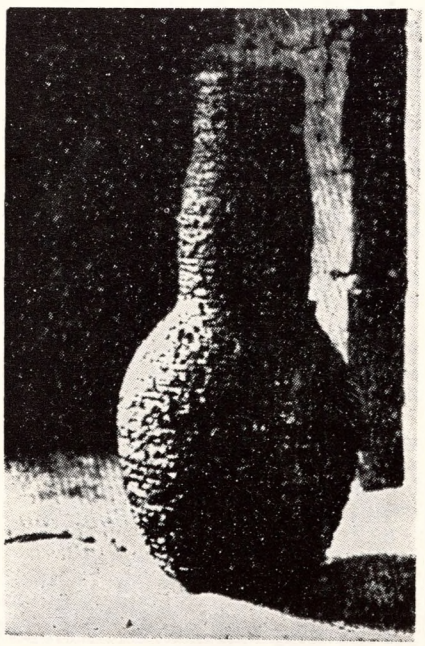

vyraujančiomis spalvomis. Stambūs lapuoti augalai geriau tiks prie modernaus buto apstatymo, smulkūs geriau derinsis tradicinėj aplinkoj. Augalai duoda daugybę dekoravimo galimybių: medžio, stiklo lentynos, kambarių pertvaros, juodos vielos rėmai, įvairios pintinės, efektingas fonas smulkiems augalams. Dekoratyvių augalams įstatyti indų pasirinkimas labai didelis. Geriausia naudoti vienos spalvos ir tipo indus. Žydintieji augalai geriau atrodys lygiuose, vienos spalvos induose, lapuotiems galima naudoti raštuotus. Seni vario indai, medžio dėžės, porcelano, stiklo išdirbiniai gali puikiai tarnauti, kaip gėlių indai. Neturint skintų gėlių, vazoninis augalas gali būti naudojamas vaišių stalo papuošimui.

Puokščių sudarymas yra lyg atskira meno rūšis. Japonai yra garsūs savo meniškai sudarytomis puokštėmis. Japonijoj puokščių sudarymo kursas

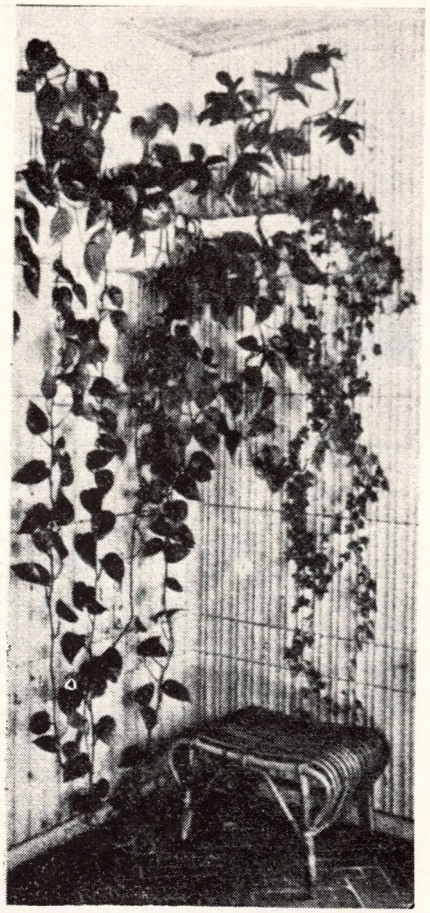

tęsiasi mažiausiai metus. Tas ypatingas gėlių pamėgimas Japonijoj kilęs iš papročio Budai aukoti gėles. Pagerėjus gyvenimo lygiui, gėlės buvo pradėtos naudoti ne tik šventyklų, bet ir namų papuošimui. Šiandien retas japonas nenusimano apie puokščių sudarymą. Paskutiniu laiku formalų, tradicinį gėlių sudėstymo stilių pakeitė modernistinė įtaka.

Pagrindiniai puokščių sudarymo principai: gėlės statomos į visai plokščius ar vazos formos indus, naudojami metaliniai gėlėms pritvirtinti pastovėliai, gėlių kotai sutvirtinami su viela ar virvele, pririšant medinį pagaliuką. Paprastai naudojama ne daugiau, kaip trijų rūšių gėlės, į tarpus pridedant žalumynų. Puokštė laikoma reta, nesugrūsta, kad gėlės galėtų kvėpuoti. Gėlių sudėstymui naudojama trikampio sistema. Visi kotai turi išeiti iš vienos vietos, nežiūrint kiek paskirų augalų naudojama. Gėlių kotus reikia kirpti vandenyje, kuo mažiau laikyti ore. Naudojant šakas, svarbus pagrindinės šakos pasirinkimas. Koshi Tsuiji, garsaus japonų puokščių sudėjimo žinovo, žodžiais: "gėlės reprezentuoja gerąją žemę, puokštėse jos turi atrodyti kaip išdygusios ir tebeaugančios". Gėlių puokštė, kuri derinasi su gamtos ritmine linija ir grožiu, gali sukelti pasigėrėjimą, kaip gražus paveikslas

Be gyvų gėlių dekoratyviai gali būti sudėstomos šakos, sausi, išdžiovinti augalai, akmenys, sraigių kiautai. Vietoje žiemą brangių skintų gėlių, vazose galime laikyti vasarą surinktas varpas, smilgas, išdžiovintas dekoratyvias šakas.

• Madų ir grožio pasaulis

Veda IRENA KAIRIENĖ

Pavasariui

Paskutinis šūkis New Yorko madų pasauly yra "naktiniai marškiniai". Norman Norell, atrodo, su tais savo marškiniais sulaukė nepaprasto pasisekimo. Jo marškiniai yra platoki, be jokių įrėminimų ir kartais primena dailininkų chalatus, kartais užsegamus iki pat apačios rytinius rūbus. Jie dažniausiai ilgom rankovėm ir uždarytu kaklu, užrišami bantais. Tos rūšies suknelės pritaikomos ir vakarui, pasiūtos iš blizgančio brokado, papuoštos meziginiais, kutais, sekvinais, susegtos prieky ar užpakaly blizgančiom sagom.

Norell'io kolekcijoje beveik visos eilutės buvo klostytais sijonais ir ilgesniais kaip pereitą sezoną švarkais. Ilgis — iki vidurio kelio, nė vieno rūbo žemiau kelių.

Geoffrey Beene pasirodė su "poupee" arba lėlių suknelėm. Jos parauktos po krūtine, dažnai net surišamos dirželiu, ilgom arba visiškai trumputėm lėlių rankovėm, baltom lininėm apikaklėm. Bet, žinoma, tokias sukneles tegali dėvėti labai plonos moterys ir su mažom krūtinėm.

Tiesus "shift" palengva keičia savo formą. Jau nebėra tiesių aštrių linijų. Dažnai siauros suknelės siuvamos iš pastrižos medžiagos ir tuo būdu įgauna lenktą, švelnesnę liniją.

Apsiaustai siauri, siaurom rankovėm ir siaurais pečiais sudaro liekną įspūdį.

Pavasario spalvos — kaip tropinių papūgų. Pavyzdžiui, jei eilutė yra

šviesiai mėlyna, prie jos dėvimas ružavas šalikėlis ir šviesiai geltona skrybėlaitė.

Batukai pavasarį bus dėvimi pastelinių spalvų, ružavi, puošti su avietine, šviesiai žali su tamsiai mėlyna, neutralių spalvų su ryškiom.

Kas dėvėtina vyrams

Pierre Cardin pagarsėjo Paryžiuje 1950 metais savo aukso lamė apsiaustais. Nuo to laiko jis vis tebeišsilaiko madų pasaulio viršūnėse. Jis ne tik rengia turtingiausias pasaulio moteris, bet ir prašmatniausius vyrus. Marcello Mastroianni užsisako pas jį eilutes, taip pat Rotchildai ir Rockfelleriai. Cardin taiko vyrams sekančią dešimtį taisyklių:

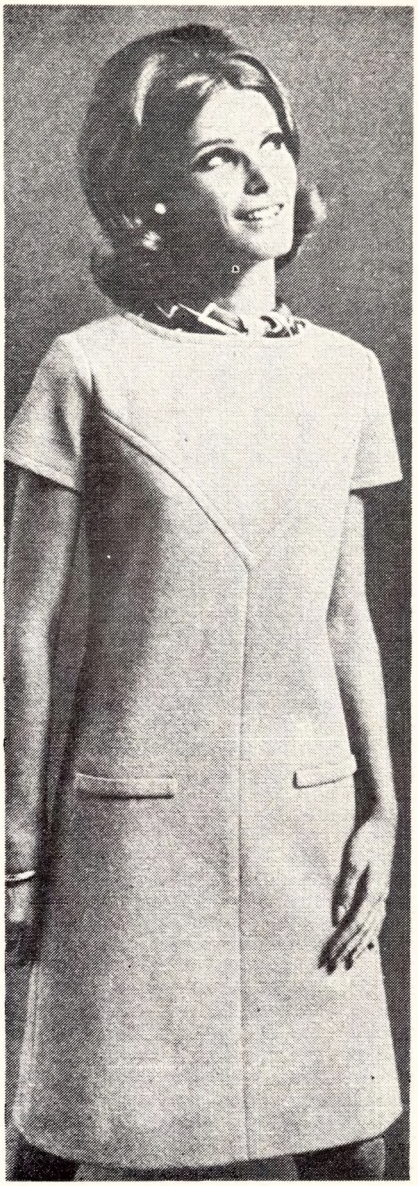

1. Nedėvėkite iššaukiančių marškinių apikaklių. Tai patraukia dėmesį į jūsų kaklą. O vyrai juk taip retai turi gražų, ilgą ir ploną kaklą.

2. Venkite išsiskiriančios formos atlapų. Dabar juk madoje siauri atlapai. Platūs atlapai platina figūrą ir žemina ne taip jau aukštus vyrus.

3. Kaklaraiščius rinkitės atsargiai. Kaklaraištis gali būt lygus ir raštuotas, bet jis turi būti ne per ryškus ir būtinai derėti prie jūsų eilutės spalvos. Dažnai vyrai dėvi per šviesius kaklaraiščius.

4. Plačiais pečiais švarkai jau nebe madoje. Juose vyrai atrodo kaip boksininkai. Žiūrėkite, kad jūsų švarkai nebūtų perdaug iškimšti.

5. Dvieilėm sagom švarkai mažus vyrus dar labiau sumažina. Vienbortiniai kaip tik aukština. Tuo būdu dvibortiniai švarkai patartina dėvėti tik labai augštiems vyrams.

6. Žemi vyrai turėtų vengti ilgų švarkų, augšti — per trumpų.

7. Niekad nereikia per kietai veržti diržų. Geriausia dėvėt kelnes tik virš klubų. Tokios kelnės užmaskuoja dažnai per storą liemenį.

8. Nedėvėkit nei per plačių nei per siaurų kelnių. Kelnių klostės turi prasidėti žemiau liemens (continental style).

9. Nepripildykite visokiais daiktais kišenių. Pūpsančios kišenės sudaro įspūdį, kad jūs pusę savo turto nešiojatės su savimi.

10. Šviesios kojinės tinka tik sportui. Dėvėkite plonas tamsias kojines. Svarbu, kad tarp kelnių ir bato būtų vientisa linija. Juodos kojinės visada ir visur tinka. Batus visada pirkit geros rūšies. Jie turi būti galimai siauri ir plonais padais. Stori padai — neelegantiška.

Blondinai vyrai neturėtų dėvėt rudos spalvos. Pilka ir tamsiai mėlyna jiems daug geriau tinka. Tamsiaplaukiui vyrui tinka visos pilkos spalvos, taip pat tamsiai mėlyna, ruda ir smėlinė.

Elegantiškas vyras privalėtų turėti bent šešias eilutes — vieną pilką, vieną tamsiai mėlyną, vieną šviesų, du angliškos flanelės ir vieną smokingą. To užtektų visoms progoms ir visoms oro permainoms.

Jei mėgstat spalvotus marškinius — rinkitės atsargiai. Atsiminkite, kad ryškios rėkiančios spalvos neelegantiška. Besirinkdami spalvotus marškinius, turit atsižvelgti į savo charakterį ir kokia proga jūs tuos marškinius dėvėsite. Yra, pavyzdžiui, penkiasdešimties metų amžiaus vyrų, kuriems labai tinka baltai ir mėlynai dryžuoti marškiniai. Ypatingai gražiai jie tinka rimtai atrodantiems vyrams.

Kad vyrai patiktų moterims, jie turi naudoti odekoloną, bet ne per aštriai kvepiantį. Vyrai turėtų rengtis klasiškai, bet taip pat ir individualiai. Moteriai nepatiks, jei jos vyras rengsis kaip jos tėvas, taip pat nepatiks, jei jis rengsis visą laiką vienodai. Ji tikrai visada įvertins vyro individualumą. Šiandien nėra gėda ir bobiškumo pažymis, jei vyras kreipia daug dėmesio į savo aprangą. Tai kiekvieno tvarkingai ir elegantiškai atrodančio vyro pareiga.

Sportiniai marškiniai

Kokie gi vyriški sportiniai marškiniai šiemet madoje? — Švarūs ir šviesūs. Pagaliau akis galės pailsėti nuo ryškių havajietiškų piešinių, kurių net ir Havajų gyventojai ant turistų nugarų negali pakęsti, ir nuo laukinių spalvų languotų medžiagų.

Net ir besilsėdamas namuose, elegantiškas vyras nori atrodyti gražiai, ne juokingai, apsijuosęs vaivorykštę...

Šiemet beveik pusė pagamintų sportinių marškinių pasiūti iš megztos medžiagos, švelnios švarios spalvos. Daugelis jų turi vadinamas vėžlio kaklo (turtleneck) apikakles. Jie dėvimi arba vieni, arba po marškiniais su atdara apikakle. Tarp vienos spalvos marškinių vyrauja tamsiai mėlyna, geltona ir balta spalva. Smulkūs dryželiai ir subtilių spalvų langučiai labai madoje. Visi marškiniai gaminami iš lengvai plaunamos medvilnės ir reikalauja tik lengvo paprosyjimo.

KAILIŲ PRIEŽIŪRA.

Kailių amžius labai daug priklauso nuo priežiūros. Kiekvienas kailių pardavėjas gali duoti naudingų patarimų, kaip juos užlaikyti.

Vasarai geriausiai brangius kailius atiduoti į specialius sandėlius, kur jie laikomi tam tikroje vienodoje temperatūroje ir yra saugūs nuo kandžių. Tai yra žymiai geriau, negu laikyti juos, išbarstytus naftalinu, spintoje. Jei jie laikomi namie — niekad nepatartina kišti į plastikinį maišą. Kailis, kaip oda, turi "kvėpuoti". Prieš padedant vasarai, reikia juos išdulkinti, lengvai purtant ar mušant bambukine lazda. Lietus ar sniegas kailiniams nekenkia. Tik nereikia sušlapusių kailinių per šiltai džiovinti. Geriau leisti išdžiūti lėtai ir išdžiovinus išpurtyti. Jei kailiai susiglamžo — reikia atiduoti juos pataisyti kailininkui. Kailių negalima prosyti. Perdaug saulės taip pat gadina kailius, taip pat jūros vanduo, nes jis sūrus.

Brangius kailius patartina kiekvieną pavasarį atiduoti kailininkui peržiūrėti. Maži ir dažni pataisymai nedaug kaštuoja ir prailgina kailių amžių.

Kaip išvalyti žieminių botų vidaus pamušalą (kailio, sintetinės ar vilnonės medžiagos)?

Reikia saugoti, kad valant pamušalas nebūtų perdaug sudrėkintas. Pirmiausia botų vidų išvalyti su siurbliu, kiek galima labiau sutraukiant palaidą purvą ir dulkes. Iš skalbimo priemonės "detergent" ir trupučio vandens padaryti kiek galima sausesnes putas ir jas įtrinti į pamušą, naudojant mažą kempinę. Tada vėl siurbliu susipurvinusias putas ištraukti. Jeigu reikia, valymą galima pakartoti. Toliau, švarią kempinę ar skudurą sudrėkinti švariame, vėsiame vandenyje, į kurį įpilti truputį amonijos (amonia), ir rūpestingai išvalyti pamušalą, pašalinant likusias purvinas putas. Po to pamušalą gerai nusausinti minkštu rankšluosčiu ir dar kartą panaudoti siurblį. Siurbimas pagelbės geriau išdžiovinti ir tuo pačiu pamušalą padarys minkštą ir purų.

Šeimininkių kampelis

VEDA A. MIKŠIENĖ

Piaustyta salmon žuvis (steak)

4 vieno inčo storumo salmon gabalai,
2 šaukštai sviesto ar margarino,
¼ puodelio kapuoto svogūno,
2 šaukštai smulkiai kapoto žalio pipiro,
1 skiltelė labai smulkiai kapoto ar išspausto česnako,
1 puodelis pamidorų sunkos,
2 šaukštai citrinos sunkos,
2 šaukšteliai cukraus,
1 šaukštas worcestershire padažo,
2 šaukšteliai druskos,
¼ šaukštelio pipirų.

Naudoti šviežios ar atsileidusios žuvies gabalus. puodelyje ištirpinti sviestą, arba margariną, pridėti svogūną, kapotą žalią pipirą, česnaką ir troškinti, kol daržovės suminkštės. Pridėjus pamidorų, citrinos sunką ir likusius prieskonius, pavirinti 5 min. ant lengvos ugnies.

Padėjus žuvies gabalus į plokščią indą, užpilti virtu padažu ir kepti po "broiler" (500°F) apie 10 min. arba kol žuvis, su šakute pabandžius, lengvai skirsis.

Salmon žuvies zuikis (loaf)

1 svaras salmon konservų,
⅔ puodelio kondensuoto pieno,
2 puodeliai minkštos duonos trupinių,
1 plaktas kiaušinis,
1 šaukštas kapotų petruškų,
2 šaukštai kapoto svogūno,
½ šaukštelio druskos,
¼ šaukštelio paukštienos (poultry) prieskonių,
¼ šaukštelio pipirų.

Dubenyje su šakute maišyti salmon su skystimu, pieną ir minkštos duonos trupinius. Pridėti plaktą kiaušinį. Viską permaišius pilti į riebalais išteptą blėką 9 x 4 x 3 inčų. Kepti apie 45 min. prie 375°F.

Pikantiški upėtakiai (Danish trout)

4 upėtakiai šaldyti,
druskos, pipirų, miltų,
4 šaukštai alyvos,
2 šaukštai margarino arba išleisto sviesto,
1½ šaukštelio muštardos,
1 šaukštelis citrinos sunkos,
1 šaukštelis tarkuoto svogūno,
1 šaukštelis worcesteshire padažo.

Šaldytą žuvį atleisti, išskalauti ir nusausinti. Pabarstyti druska, pipirais ir lengvai apdulkinti miltais. Keptuvėje alyvą įkaitinus, apkepti žuvį: 5 min. vieną pusę, apvertus 5 min. kitą pusę. Išėmus iš keptuvės dėti į blėką ir tepti su padažu, padarytu iš likusių produktų. Pakišti 3 minutėms po "broileriu" (500°F). Oda bus parudavus ir sausa. Duoti į stalą tuoj pat.

Šveicariškas steak'as

2 svarai jautienos mėsos (round steak) 1½ inčo storumo,
2 - 3 šaukštai miltų,
3 šaukštai alyvos,
1 didelis svogūnas, smulkiai pjaustytas,
1 šaukštas cukraus,
½ šaukštelio muštardo miltelių,
¼ šaukštelio "čili" prieskonių,
2 šaukšteliai druskos,
¼ puodelio acto,
1 puodelis pamidorų sunkos,
1 puodelis pamidorų padažo (sauce).

Supjaustyti mėsą į šešias dalis. Uždėjus ant lentos, pabarstyti miltais ir lėkštelės kampu, ar tam tikru mėsos plaktuku, įmušti miltus į mėsą.

Keptuvėje įkaitinti alyvą iki karštumo ir mėsą greitai iš abiejų pusių apkepti. Pridėti svogūną ir pakepinti, kol pagels.

Dubenėlyje sumaišyti cukrų, druską, "čili" ir muštardos miltelius, ipilti pamidorų sunką, padažą, actą ir viską, gerai išmaišius, užpilti ant mėsos. Gerai uždengus, troškinti ant mažos ugnies, kol mėsa bus minkšta — apie 2 val. Jei padažas perdaug sutirštėtų, pripilti pagal reikalą verdančio vandens.

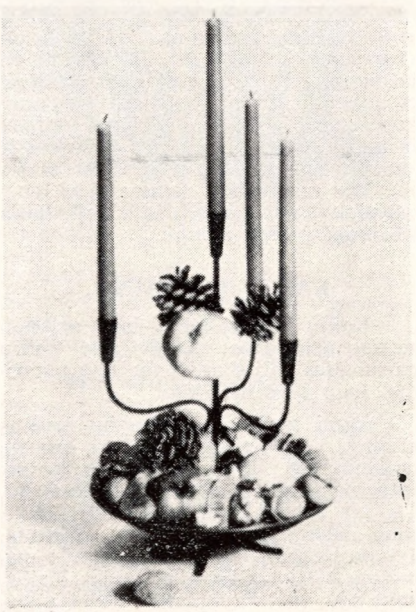

Kepenėlės su rūgščia grietine ir grybais

1 svaras jautienos ar veršienos kepenėlių,
3 šaukštai taukų ar alyvos,
2 šaukštai kapoto svogūno,
1 šaukštelis druskos,
¼ šaukštelio pipirų,
2 konservų dėžutės grybų (po 3 unz.),
1 kūbikėlis sauso jautienos buljono, ištirpinto,
⅓ puodelio vandens,
½ puodelio rūgščios grietinės.

Nuėmus odą nuo kepenėlių, iškarpyti stambesnes gysleles ir supjaustyti ½ inčo kūbikėliais. Įkaitinus keptuvėj riebalus, apkepinti svogūną ir kepenėlių gabalėlius. Pabarstyti druska, pipirais ir miltais ir, sumažinus ugnį, vis pamaišant, kepti dar 10 min. Įpilti sunką nuo grybų ir biljoną. Užvirinus dėti grybus ir grietinę. Dar kiek pakaitinus, dėti ant apkepintos duonos (toast) trikampių.

Viščiuko pusiukės su glazūra

3 maži viščiukai (apie 1½ svaro kiekvienas) padalinti pusiau,
¼ puodelio margarino ar alyvos,
druska, pipirai,
¾ puodelio imbiro (ginger) marmelado,
¼ puodelio vandens,
petruška — papuošimui.

Nuplauti ir nudžiovinti viščiukų puses. Pabarsčius druska ir pipirais, apkepinti įkaitintuose rebaluose, kol gražiai pageltonuos. Sudėti viščiukus į paplokštų indą ar blėką ir užpilti ant jų marmeladą sumaišytą su vandeniu.

Kepti apdengtą apie 45 min. prie 375°F. Kepimo metu palaistyti bent keletą kartų. Duoti į stalą su saldžiom bulvėm arba ryžiais.

Saldžios bulvės

Sutrinti išvirtas saldžias bulves (apie 4 puod.). Įplakti 2 kiaušinius, ¼ puodelio lydyto sviesto, druskos, pipirų pagal skonį. Šią bulvių košę gražiomis krūvelėmis išdėti ant blėkos ir apkepinti krosnyje prie 375°F, kol gražiai paruduos.

Viščiuko virinys (chowder)

4 svarų viščiukas, supjaustytas,
vanduo, po ¼ šaukštelio "thyme" ir "sage" prieskonių,
1 šaukštas druskos,
½ šaukštelio pipirų,
3 vidutinio dydžio sukapoti svogūnai,

5 puodeliai kūbikėliais pjaustytų bulvių,
½ puodelio sviesto,
⅓ puodelio miltų,
2 puodeliai pieno,
1 puodelis grietinėlės,
4 riekės lašinukų,
kapotų petruškų.

Supjaustius viščiuką dalimis ir sudėjus į puodą, pripilti vandens tiek, kad apsemtų. Įdėti prieskonius, druską, pipirus, svogūną ir užvirinti. Tuomet sumažinti ugnį ir, pridengus puodą, virinti ant lengvos ugnies apie valandą laiko arba kol viščiuko mėsa bus minkšta. Išėmus mėsą atskirti nuo kaulų ir odos. Į sriubą įdėti bulves ir uždengus toliau virti apie 15 min. Mažam puodelyje ištirpinti sviestą ir įmaišyti miltus. Užvirinus dėti į sriubą ir maišyti viską, kol sriuba kiek sutirštės. Pridėti viščiuką, pieną ir grietinėlę. Pakaitinti. Duodant į stalą ant viršaus dar pabarstyti pakepintais iki sausumo sutrupintais lašinukais ir kapotom petruškom.

Veršiena "Fricandeau"

3 svarai veršienos vienam gabale, be kaulo,
10 griežinėlių lašinių (bacon),
druska, pipirai,
1 šaukštas serbentų uogienės (jelly),
1 šaukštas miltų.

Mėsą nuplovus, įtrinti druską ir pipirus. Padengti lašinukų griežinėliais ir aprišti. Jei naudojamas mėsos thermometras, įkišti į centrą storiausioj vietoj. Kepti lėtam pečiuje 325°F apie 2.15 min. arba kol thermometras rodys 180°.

Iškepus padėti ant lėkštės ir laikyti karštai.

Padažas:

Atsiradusią mėsos sunką įpilti į stiklinaitę ir leisti taukams pakilti į viršų. Nugriebus taukus, vieną šaukštą dėti į puodelį ir su vienu šaukštu miltų maišyti, kol pradės virti, pilti dalimis, vis maišant likusią sunką, 1 šaukštą serbentų "jelly" ir druskos ar pipirų dėti pagal skonį. Užvirinti.

Mėsą supjaustyti plonais griežinėliais, duoti į stalą su padažu, bulvių koše arba plačiais, sviestu užpiltais, makaronais.

Marinuotos kriaušės

2 konservų dėžutės (po 16 unz.) kriaušių pusiukių,
¾ puodelio "cider" acto,
¾ puodelio cukraus,
1 lauro lapelis,
4 saldūs pipirai,
2 lašai raudonų dažų (pagal pageidavimą).

Nusunkti sirupą nuo kriaušių į vidutinio didumo puodelį ir, įmaišius likusius produktus, virti apie 10 min. Įdėjus kriaušių pusiukes į stiklinį indą, užpilti perkoštą karšto sirupo mišinį. Kol atvės, atsargiai pamaišius, laikas nuo laiko palaistyti sirupu, kad skonis vienodai persisunktų.

Citrininis desertas

1 šaukštas želatinos (1 maišelis),
¼ puodelio šalto vandens,
½ puodelio cukraus,
1 puodelis verdančio vandens,
žiupsnelis druskos,
1 šaukštas tarkuotos citrinos žievės,
¼ puodelio citrinos sunkos,
2 kiaušinio baltymai,

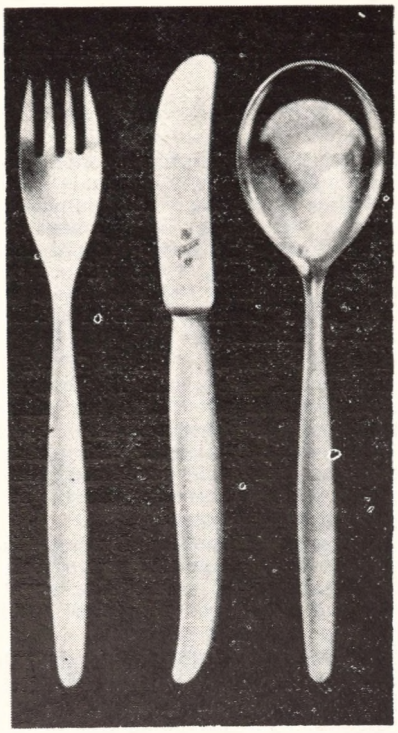

¼ puodelio cukraus.

Želatinos miltelius pilti į šaltą vandenį ir pastatyti 5 min. Vandenį užvirinus, dėti cukrų ir suminkštėjusią želatiną. Maišyti kol ištirps. Įdėti druską, tarkuotą žievę ir citrinos sunką. Atvėsinti ir dėti į šaldytuvą, kad pradėtų stingti. Plakti baltymus, bebaigiant dėti dalimis ¼ puodelio cukraus ir plakti, kol verčiant indą baltymas nejudės. Įmaišyti į baltymus pradėjusią stingti želatiną ir viską perplakus, pilti į stiklinį indą. Pastatyti atgal į šaldytuvą, kad sustingtų.

Padažas:

Iš kiaušinių trynių padaryti vanilijos padažą. Užvirinti ¾ puod. pieno. Lengvai išplakti 2 kiaušinių trynius, pridėti 2 šaukštus cukraus, mažą žiupsnelį druskos ir įmaišyti į karštą pieną. Kaitinti ant mažos ugnies, nuolat maišant, kol sutirštės kiek, neleisti užvirti.

Mielinė bulka

⅓ puoduko karšto pieno,
⅓ puoduko apelsinų sunkos,
½ puoduko cukraus,
1½ šaukštelio druskos,
¼ puoduko sviesto ar margarino,
1 šaukštas tarkuotos apelsino žievės,
2 pakeliai sausų mielių,
½ puoduko šilto vandens,
1 plaktas kiaušinis,
1 puodukas razinkų,
3¼ puoduko persijotų miltų,
2 šaukštai cukraus,
¼ puoduko medaus,
1 šaukštas sviesto,
¼ puoduko nuluptų, perskeltų pusiau migdolų.

Dubenyje sumaišyti pirmus 6 produktus ir leisti atvėsti kol mišinys bus drungnas. Mieles įberti į šiltą vandenį. Pakilus joms, pilti į pirmą mišinį. Dėti plaktą kiaušinį, razinkas ir dalimis miltus. Viską išmaišius, plakti stipriai 2 minutes. Leisti pakilti šiltoj vietoj, kol tešlos bus dvigubai daugiau. Plakti tešlą vėl ½ minutės. Įdėti į sviestu išteptą apvalų "pyrex" dubenį (casserole). Kepti, kol gražiai paruduos, apie 45 min. prie 400°F. Išėmus dar karštą aptepti su sirupu, pagamintu užvirinus cukrų, medų ir sviestą. Apibarstyti migdolais.

Geras kėksas

1 puodukas ir 2 šaukštai sviesto,
1½ puoduko cukraus,
4 kiaušiniai,
2 tryniai,
1 citrinos nutarkuota žievė ir sunka,
2 puodeliai miltų,
⅔ puoduko bulvinių miltų,
¾ puoduko razinkų,
¾ puoduko korinkų.

Sviestą trinti iki baltumo, įmušti į jį po vieną trynį ir pilti po šaukštuką cukraus, kol bus sudėti visi tryniai ir cukrus ir viskas gerai išsukta. Nutarkuoti citrinos žievę, supilti sunką. Sudėti razinkas, korinkas ir bulvinius miltus. Persijoti kepimo miltelius su miltais. Išplakti baltymus. Dėti miltus ir baltymus į tešlą, viską atsargiai išmaišyti. Kepti 60 — 70 min. prie 350°F.

Tortas "Dobos" (plačiai pagarsėjęs)

6 tryniai,
½ puodelio cukraus,
6 baltymai,
⅓ puodelio cukraus,
1 puodelis miltų sijotų (cake flouer).

Kepti prie 350°F 10 — 12 min.

Gerai išsukti trynius su ½ puodelio cukraus. Kitame dubenyje plakti baltymus ir dedant dalimis ⅓ puodelio cukraus, plakti, kol baltymai, pakreipus indą, nejudės. Įmaišyti atsargiai į trynius, po truputį dedant, miltus. Kepimui paimti 2 ar 3 devynių inčų didumo blėkas, apversti dugnu augštyn ir ištepti sviestu, pabarstyti miltais. Ant dugno viršaus tepti tešlą plonai peiliu. Turi išeiti 7 — 8 blynai. Kepti 10 - 12 min. Iškepus atvėsinti.

Šokoladinis sviesto kremas:

1 pakelis (6 uncijos) pusiau saldžių šokoladinių saldainėlių (semi-sweet chocol. chips),
3 šaukštai stiprios kavos,
4 tryniai,
½ puodelio cukraus,
1 puodelis nesūdyto sviesto,
½ puodelio nuluptų, pjaustytų migdolų.

Išplakti trynius su cukrumi ir atskirai išsukti sviestą. Gaminti puode virš karšto vandens arba tiesiai ant mažos ugnies, visą laiką maišant. Išleisti šokoladą ir su kava pavirinti 3 min. Išplakus trynius, greitai maišant, įsukti į šokoladą ir pavirinti vis maišant, 5 minutes, kol kiek sutirštės. Nuėmus nuo ugnies, dėti po šaukštą plakto sviesto ir greitai sukti, kol sviestas bus sudėtas. Atšaldyti šaldytuve, keletą kartų pamaišant, kol bus tinkamo tirštumo tepimui. Tepti kremą tarpe blynų ir ant torto šonų. Ant šonų užspausti migdolus.

Torto viršus:

¾ puodelio cukraus ir 1 šaukštą sviesto pavirinti ant vidutinės ugnies, kol pradės ruduoti. Nuėmus nuo ugnies, tuoj pat aptepti torto viršų. Peiliu įrėžti porcijas. Laikyti vėsioje vietoje bent 12 valandų prieš valgant. Gali gerai išsilaikyti net visą savaitę šaldytuve. Taip pat gali būti ir užšaldytas vėlesniam valgymui.

• ORGANIZACINĖ VEIKLA

MONTREALIO SKYRIAUS VEIKLA

1965 m. spalio mėn. 17 d. po ilgesnio vasaros poilsio susirinkusios Montrealio skyriaus narės išklausė nuotaikingos bei vaizdžios Tėv. Venckaus S.J. paskaitos apie lietuvių kūrimąsi, gyvenimą bei veiklą P. Amerikoje, taip pat apie Tėvų Jėzuitų darbą lietuvių tarpe.

Atsisakius iš pareigų buvusiai valdybai, į naują valdybą buvo išrinktos: pirmininkė E. Navikėnienė, vicepirmininkė T. Čipkienė, sekretorė O. Čečkauskienė, kasininkė S. Petrauskienė, valdybos narė A. Išganaitienė. Revizijos komisija G. Kudžmienė ir D. Staškevičienė.

Visos valdybos narės yra jau po kelis kartus dirbusios valdyboje, o pirmininkė E. Navikėnienė yra Montrealio skyriaus steigėja ir pati pirmoji skyriaus pirmininkė. Be veiklos katalikių moterų dr-joje ji jau daug metų dirba Dr. V. Kudirkos šeštadieninėje mokykloje bei veda šv. Kazimiero parapijos vaikų chorą.

Gruodžio mėn. 12 d. Aušros Vartų parapijos salėje buvo iškilmingai paminėta draugijos Globėjos šv. Marijos Nekalto Prasidėjimo šventė. Po iškilmingų Mišių ir tai dienai pritaikyto Tėv. Venckaus S.J. pamokslo, skyriaus pirmininkė E. Navikėnienė atidarė iškilmingą posėdį ir pakvietė garbės prezidiumą. Tylos minute pagerbtos mirusios skyriaus narės ir, ypatingai, šiais metais mirusi Garbės Narė A. Stankienė.

Sveikino Tėv. J. Vaišnys S.J., Seimelio Prezidiumo pirm. R. Verbyla, skaučių "Neringos" Tunto tuntininkė Dr. I. Gražytė. Viešnia iš Toronto p. S. Kairienė, pasveikinusi susirinkimą, skaitė paskaitą apie moderniųjų laikų moterį, jos vaidmenį, pareigas šeimoje bei visuomenėje.

Į Čikagą grįžtančiam Dvasios Vadui Tėv. J. Vaišniui S.J. buvo įteiktas "išleidžiamasis raštas" bei apgailėta, kad taip trumpai teko kartu dirbti.

Minėjimas užbaigtas jaukiomis vaišėmis narėms ir visiems dalyvavusiems.

Sekantis valdybos numatytas parengimas —— Užgavėnių balius. **D. S.**

Rudens baliaus rengėjos. Iš kairės: p. Puodžiūnienė, S. Ofrosimovienė, E. Kačinskienė, B. Tautvilienė.

Washington'o Lietuvių Moterų Klubas pr. m. lapkričio 6 d. gražioje "Washington Hotel" salėje suruošė tradicinį rudens balių, kuris praėjo su dideliu pasisekimu. Alf. Petrutis nuotaikingai pravedė programą, paįvairindamas gražiu jumoru. Programą atliko mūsų studentai: Vakare Aistytė padeklamavo Brazdžionio ir Aisčio eilėraščius; Dalia Puzinauskaitė, pritariant gitarai, jausmingai padainavo ir pianinu paskambino Mozart'o kūrinį; Elena Jurgėlaitė gražiai padainavo dvi dainas; T. Vasaitis paskaitė kelionės įspūdžius. Klubo pirmininkė B. Tautvilienė nuoširdžiai padėkojo visiems programos dalyviams už atliktą programą, o Moterų Klubui — už talkininkavimą. Svečių buvo iš Baltimorės, New Yor k'o ir kitų kaimyninių miestų. Veikė gražiai paruoštas bufetas, kuriuo rūpinosi klubo vice-pirmininkė E. Kačinskienė ir ponios Ofrosimovienė ir Puodžiūnienė. Loteriją pravedė R. Penkiūnienė, R. Petrutienė ir D. Barzdukienė. Iš gauto pelno Moterų Klubas parėmė Washington'o lietuvių šeštadieninę mokyklą, įteikdamas 100 dol. ir Vasario 16 lietuvių gimnaziją Vokietijoje, pasiųsdamas 50 dol.

Gruodžio 12 d. buvo sušauktas visuotinas Moterų Klubo narių susirinkimas su arbatėle p.p. Kačinskų namuose. Apie klubo veiklą pranešimus padarė pirm. B. Tautvilienė ir ižd. L. Eurkienė. Susirinkimas išrinko naują valdybą sekančios sudėties: B. Tautvilienė, E. Kačinskienė, L. Eurkienė, I. Lauckienė, L. Platerienė, E. Vilimienė ir S. Ofrosimovienė. **B. T.**

JAUNIMO KONGRESO FINANSŲ KOMISIJA

Pasitraukus buvusiai Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso Finansų Komisijai, PLB Valdyba sudarė naują šios sudėties PLJK Finansų Komisiją: Vytautas Kamantas — pirmininkas, Milda Lenkauskienė ir Jūra Gailiušytė — vicepirmininkės, Birutė Juodikienė — iždininkė, Andrius Šenbergas — sekretorius, kun. Jonas Grigonis ir Algis Garlauskas — nariai.

Buvusios PLJK FK nariai — Valdas Adamkavičius, Aurelija Balašaitienė, Šarūnas Lazdinis ir Juozas Stempužis pažadėjo naujai PLJK Finansų Komisijai savo talką.

Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresui gyvai ruošiasi jaunimas visuose laisvojo pasaulio kraštuose. Jis suvažiuos 1966 Jaunimo Metais birželio 30 — liepos 3 d. į Chicagą parodyti visam pasauliui lietuvių jaunimo jėgą ir pasiryžimą kovoti už pavergtos Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę. Išeivijos, lietuvių tautos ir Lietuvos ateitį užtikrins sąmoningas ir ryžtingas jaunimas, kuris dabar tęsia Lietuvos laisvės kovą ir ją laimės!

Paremkime lietuvių jaunimo darbus ir pastangas mūsų talka ir auka. Čekius rašykime Lithuanian Youth Congress vardu ir siųskime visas aukas PLJK Finansų Komisijos iždininkei šiuo adresu: **Lithuanian Youth Congress, c/o Mrs. B. Juodikis, 1794 East 227 Street, Cleveland, Ohio 44117, USA.**

M. K. ČIURLIONIO muzikos kūriniai išleidžiami trijose ilgo grojimo plokštelėse. Kaina su persiuntimu $15.80. Viso bus 45 kūriniai: Simfoninės poemos Jūra, Miške; preliūdai, liaudies dainos ir kt. Iš plokštelių pelnas nenumatomas, todėl bus išleistas ribotas skaičius.

Užsakyti: J. Karvelis — Prekybos Namai, 2715 W. 71 St., Chicago, Ill. 60629, U.S.A.

Patariame visiems lietuviams mūsų kompozitoriaus M. K. Čiurlionio kūrinius įsigyti.

• Laiškai

Didžiai Gerbiamoji Ponia Administratore,

Siunčiu prenumeratą už 1966 metus.

Nors redakcijos ir administracijos darbo sritys savo pobūdžiu yra skirtingos, tačiau "Moters" žurnalo leidimas, manau, yra redakcijos ir administracijos bendras ir sutartinas darbas, o pati "Moteris" yra abejų bendro ir sutartino darbo vaisius. Todėl Redakcijai ir Administracijai priklauso skaitytojų nuoširdi padėka.

"Moters" žurnalo turiniu ir išvaizda esu patenkinta, tačiau, kas gi galėtų pasakyti, kad ir šis puikus žurnalas nebebūtų reikalingas tobulėjimo. Nežinau, ar čia reikėtų priskaityti prie tobulėjimo, manyčiau, kad mūsų žurnalas turėtų labiau kreipti dėmesio į priaugančių lietuvaičių kartą, kad jos galimai greičiau pavaduotų mus.

Su Dievu! Viso geriausio linkėdama

Elena Repšienė

Didžiai Gerbiama P. Redaktore,

malonėkite priimti nuoširdžiai Sao Paulo moterų katalikių siunčiamą Jums padėką už Jūsų redaguojamą ir taip gražiai ir turiningai leidžiamą "Moters" žurnalą, kurį mes visos skaitome su didžiausiu susidomėjimu ir malonumu. Skaitome ir perduodame skaityti savo dukroms ir anūkėms, skaitom ir džiaugiamės, kad išeivijoje tebėra gyvas lietuvės moters žodis, gyvas lietuvės moters paveikslas. Ačiū Jums. Nuoširdus ačiū, nes kol kas kitokiu būdu negalime išreikšti savo padėkos (jei Jūsų doleris mažiau kainuotų pas mus Brazilijoje, galėtume padėti, bet, tuo tarpu, mūsų šeimos perdaug apsunkintos finansinės krizės) ir tik žodžiu tegalime Jūsų kilnų darbą paremti. Dėkojame už Jūsų pastangas ir rūpesčius mus šviesti lietuvybės klausimais, už gražius straipsnius ir pedagoginius pamokymus. Vis ką nors naujo randame kiekviename numeryje, vis randame ką pasiskaityti ir pasidžiaugti. Ačiū, ačiū!

Tenka pabrėžti, kad L. K. Moterys Brazilijoje prisideda visur savo darbu ir pajėgomis, kur tik jos yra kviečiamos bendram lietuviškam darbui. Tylios ir kuklios, kaip skruzdėlytės, jos neša po šapelį į bendrą lietuvių išeivijos Brazilijoje skruzdėlyną. Tylios ir nuolankios savo likimui, kuris nesigaili joms erškėčio "spyglių" ir skaudžių šeimos nelaimių. — Tų moterų karta yra nepalaužiamai stipri, bet, kai jos pasitrauks — nežinios ir tamsumos rūkuose gali paskęsti ateinanti karta.

Su gilia pagarba, S. Paulo Katalikių Moterų vardu

Halina Mošinskienė
Sao Paulo Brasil.

• Atsiųsta paminėti

Širdies Paguodai, eilėraščiai. Autorius Vladas Šlaitas. Išleido Didž. Britanijos Lietuvių Sąjunga Londone 1965 m. Atspausdinta Nidos spaustuvėje Londone. 43 puslapiai, minkštais viršeliais. Kaina nepažymėta. To paties autoriaus yra išleista sekantieji eilėraščių rinkiniai. Žmogiškosios psalmės, 1949 m., Ant Saulėgrąžos Vamzdžio, 1959 m., Be Gimto Medžio, 1962 m., Antroje Pusėje, 1964 m.

Šaltinis, 1965 m. gruodis. Nr. 6(25), tikybinės ir tautinės minties žurnalas, leidžiamas Šv. Kazimiero S-gos. Redaktorius S. Matulis, MIC. Prenumerata metams 15 šil. ($2). Redakcija ir administracija: 16, Hound Rd., West Bridgford, Nottingham, England.

Lietuvių Dienos, 1966 m. sausio m., Nr. 1 (160). Vyr. redaktorius Bernardas Brazdžionis. Leidėjas Anthony F. Skirius. Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn. Atskiro nr. 65 ct. Prenumerata metams $6.00 bet kuriame pasaulio krašte. Lietuvių Dienų adresas: 4364 Sunset Boulevard, Hollywood, California 90029.

Laiškai Lietuviams, 1966 m. sausio mėn., Nr. 1. Redaktorius Kęstutis Trimakas, SJ. Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Atskiro nr. kaina 30 ct., metinė prenumerata $3.00. Adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636.

Ateitis, 1965 m. Nr. 9 ir 10, lapkritys ir gruodis. Lietuvių katalikiškojo jaunimo žurnalas, leidžiamas Moksleivių Ateitininkų Sąjungos. Vyr. redak. Skirmuntas Radvila. Prenumerata metams $5.00 pagal JAV dol. kursą. Garbės prenumerata metams $10.00 . Administracija: 5725 So. Artesian Ave., Chicago, Illinois 60629.

Skautų Aidas, 1966 m. sausis. Nr. 1. Oficialus Lietuvių Skautų Sąjungos organas, leidžiamas LSS Tarybos Pirmijos. Vyr. redaktorius Antanas Saulaitis. Prenumerata: metams — $3.00, pusei metų — $2.00, atskiras nr. — 40 ct. Adresas: Skautų Aidas, P. O. Box 222, Thompson, Conn. 06779, USA.

Skautybė, 1966 m. nr. 1(4), Skautų Aido Nr. 1 priedas sesėms vadovėms, broliams vadovams ir tėvams.

Gabija, 1965 m. lapkritis, Nr. 3—4, leidžiama LSS Skaučių Seserijos Vadijos. Redaktorė — v. s. O. Rozniekienė. Adresas: 1934 So. 48 Court, Cicero 50, Illinois, USA.

Knygų Lentyna, 1965 m. liepos — rugsėjo mėn., Nr. 3(140). Lietuvių Bibliografinės Tarnybos biuletenis. Leidžia: JAV Lietuvių Bendruomenės Kultūros Fondas. Prenumerata metams JAV ir Kanadoje $2.50, kitose šalyse $1.50. Adresas: Lithuanian Bibliographical Service, 1132 N. Walnut St., Danville, Ill. 61833, USA.

KLDS Biuletenis — leidžia Centro Komitetas, 1224 E. 84th. St., Cleveland Ohio 44103. Spaudos ir Informacijos Komisijos pirmininkas P. Balčiūnas. Administracija: A. Tamulionis, 414 E. 105th St., Cleveland, Ohio 44108.

Eltos Informacijos — Litauisher Informationdienst Elta e. V., 7410 Reutlingen, Gratianusstr. 11, V. Vokietija. Savaitinis informacinis leidinys.

Lietuviai Amerikos Vakaruose—mėnesinis laikraštis, leidžiamas Antano Skiriaus. Redaguoja redakcinis kolektyvas. Prenumerata metams $3.00. Atskiras nr. — 30 ct. Adresas: 4366 Sunset Blvd.,, Los Angeles, California 90029.

* * *

Garbės prenumeratos:

D. Danienė, Ottawa, Ont., E. Dėdinienė, Brooklyn, N.Y., M. Paukštienė, Scarborough, Ont.

Žurnalui aukojo:

$50.00 — Prisikėlimo par. Kredito Kooperatyvas, Toronto, Ont.

$10.00 — Lietuvių Moterų Klubų Federacija, Waterbury, Conn.

$5.00 — E. Dėdinienė, Brooklyn, N.Y., G. Krivickienė, Washington, D.C.

$2.00 — M. Aukštaitė, Chambly, Que.,P. Balandienė, Detroit, Mich., K. Balzerienė, Chicago, Ill., S. Čipkienė, Cleveland, Ohio, R. Kutkienė, Weston, Ont., A. Lesčinskienė, Detroit, Mich., M. Mickevičienė, Omaha, Nebr., O. Šablauskienė, Deux Montangne, Que., P. Skeivelienė, St. Catharines, Ont., K. Šliterienė, Waukegan, Ill., O. Toliušienė, Chicago, Ill., V. Vaitkevičienė, Chicago, Ill., G. Vaičaitienė, Chicago, Ill.

$1.00 — M. Bajorunienė, Southfield, Mich., M. Basalykienė, Toronto, Ont., B. Beleškienė, Chicago, Ill., E. Bersėnienė, Welland, Ont., J. Biliūnienė, Port Chester, N.Y., S. Bublienė, Detroit, Mich., B. Budzinauskienė, Waterbury, Conn., V. Damašienė, E. Chicago, Ind., O. Danisevičiūtė, Broklyn, N.Y., E. Diminskienė, Chicago, Ill., P. Donielienė, Croydon, Australija, A. Dragašienė, Toronto, Ont., J. Gaižutienė, Oakville, Conn., O. Gataveckienė, Toronto, Ont., P. Grabauskienė, Frackville, Pa., L. Jakubauskienė, Chicago, Ill., M. Janonienė, Brockton, Mass., J. Jokubaitienė, Detroit, Mich., G. Juršėnaitė, Chicago, Ill., A. Kalnina, Gananoque, Ont., S. Kalvaitienė, Santa Ana, Calif., G. Kazlauskienė, Waterbury, Conn., E. Kirkilionienė, Niedersimten, Vokietija, O. Kizlauskienė, Cicero, Ill., V. Kulbokienė, Boston, Mass., V. Kundrotienė, Detroit, Mich., M. Lendraitienė, Boston, Mass., A. Mačiuikienė, Chicago, Ill., P. Martinkaitienė, Cicero, Ill., B. Monkevičienė, Dorchester, Mass., V. Nagevičienė, Willoughby, Ohio, J. Narakienė, Sarnia, Ont., Z. Oželienė, Chicago, Ill., J. Paketurienė, Rodney, Ont., J. Pikturnienė, Cleveland, Ohio, O. Pranckūnienė, Toronto, Ont., Z. Pupienė, Chicago, Ill., J. Raišienė, Chicago, Ill., J. Ramonienė, Oakville, Ont., E. Repšienė, Chicago, Ill., E. Ribokienė, Brockton, Mass., O. Rinkuvienė, Cleveland, Ohio, M. Salučkienė, Rockford, Ill., K. Smilgienė, Vancouver, B.C., G. Stančienė, Montclair, N.J., S. Šukaitienė, Hamilton, Ont., I. Sušinskienė, Cleveland, Ohio, B. Tautvilienė, Washington, D.C., S. Treigienė, Toronto, Ont., I. Ulpienė, Dorchester, Mass., S. Vaišvilienė, Chicago, Ill., A. Vaitienienė, Cleveland, Ohio, O. Vasiliauskienė, Cleveland, Ohio, V. Žibas, Paterson, N.J., A. Žičkuvienė, Chicago, Ill., M. Žukauskienė, Chicago, Ill.